

AKILOCOKINET

ALOKIDING NGUNA

AKIRE

ATUTUBET

**TRUTH
CENTERED
TRANSFORMATION**

MODULE



NGAKIRO ANGISILINGA EKITAABO A EKETATAMAN

Akilocokinet alokiding nguna akire – Atutubet: Ngakiro a Ngisilinga v3.2. Copyright ©2018^{SEP} Reconciled World, Phoenix, Arizona, United States of America. www.reconciledworld.org

Eyakaun ka itolomunitae etic lo anacamun angina a Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 licence. Ikicamakino ka ikisimukekinitae atokor etic ka akitatamun, akorar ka akiropor alorot alo:

Akiteyenikin – Itemokino kiteyenu etic anakimorikinit ngakiro nu: Copyright © 2018 Itolomunit Reconciled World (www.reconciledworld.org) anacamunet a Creative Commons Attribution–ShareAlike 3.0 license. Anguna ka ariamunia nguna alalak, taanyu www.creativecommons.org.

Nyerae nguna egyelanario – Nyemaikina iyong kisitiya etic lo anguna ka amucurusoo.



Ani kicamit iyong akijulakin etic lo nangajep kus, kitaanyik info@tctprogram.org.

Ngakiro daadang nguna ke Ebaibul mati acepaki itoodiunitae alo Baibul angolo Ebusan, New International Version®, NIV®. Copyright ©1973, 1978, 1984, 2011 by Biblica, Inc.TM. Ingitakinitae acamunet aneni a Zondervan. All rights reserved worldwide. www.zondervan.com The “NIV” ka “New International Version” ikes trademarks ngulu igirir alotooma United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc.TM

Eringa Iyong Nyegeikina

Atutubet akitatamet ke Ekarikon angakiro Angisilinga

Anakigireta anu eyai ainakin neni ka Akuj anakilip ka ngakitatameta nguna ikiinakinitae. Isitiyao apaki ngina ka ainakin neni ka Akuj anageikinet akitatam ikwa atamatam.

Ani itamatamae anguna ka akwapa kus totamunite ngakiro nu:

- Toyenu ngatiokisio nguna epetuna aloyakae ka ainakinet ka ainakin apei alotooma ngatomon
- toburosi angajep ngina angisilinga (enyaritene:
 - nginambae ngulu isitiyatae
 - Isitiyatae ngadolae alokitaabo alo nait epedor asubakin alopote eyakatar ngisilinga kus

Nguna ke Ekarikon: Yaa apaki akiwuakin akitatam ayeunet ngina angisilinga ikotere epedorete ngitunga anakwapa kus anguna itiyae iyong aanyun nguna akire. Ikiinakinitae iyong akitoodikinet ikotere epatana.

Asubakin anguna ka akitatam

1. Tosityom ka amisiyaarit akisileerekinet a eketataman, ngarwa nguna alalak erae kepedor. Kigir nguna apolok nawae anguna ka atamunit nguna apolok.
2. Kiwaru nguna elosikinit ngina kitatam, toyenunia nguna emaikina ngikasyomak kisisaut ekau.
3. Tosityom ekingaren ngasiometa daadang alobaibul.
4. Kisieme ekingaren ngiboro ngulu itana alotooma ngina kitatamet ka toanyunite atemar isubak ngakaritasia nguna angikasiomak (nguna iinakina) ka tosubak ngitorubei ngulu isitiyae anakitatam.
5. Toyeni ebe iyenunit iyong ejok ngolorot ka nguna kitiya anakitatam ikwa (ngaboliasio, ngitorubei). Ipedori iyong akisisakin ke ekal ka ngikonei kon.
6. Yaa apaki akilip neni ka Akuj tosubakinia ngikasyomak, kiirariata nguna ecamit Inges ka ikingarakinia Inges iyong akitatam ngakiro nu. Totamunite ebe erae anagongong ka Akuj bon ikipedoria iwon aanyun ngitunga ibelekin.

Epote ngolo kisitiyaet ekitaabo lo ngolo ke ekarikon

1. **Ngatameta nguna apolok ka ngiboro:** Eyauni nginakitatamet ka atutubet ngakiro nu:
 - a. **Ngatameta nguna apolok** – Eyakasi ngatemeta nguna alalak tojokak alotooma ngina kitatamet, nait emaikina ngikasiomak toyenut ejok ngatameta nguna apolok nu anadaunet angina kitatam. Ejok akingitakin iyong bon erae keriamunuto ka ketamunete nguna ka alosikinet ana kedaun akitatam, yaa apaki aburor ngatameta akingarakinia ikes atamun.
 - b. **Ngiboro** – Angina kitatamet imarunitae ngiboro daadang, imoriyarito lu ngitorubei ka ngakaritasia nguna einakinio ngikasyomak.
 - Ekitaabo angikasyomak – Ingolikini iyong etorube aloteten angaaret ikwa lo ebe alingaet alokitaabo angikasiomak isitiyao.
 - Ngitorubei – Ingolikini iyong etorube alowae angolo alokidieny ikwa lo ebe iworu isitiyaere etorube.



Atutubet ngina ka 1: Ngakitatameta nguna ka ainakin neni ka Akuj anakilip

Ainakin neni ka Akuj 1: Eyakae ke Ebaibul anguna Angisilinga

Atubet a 1

Ngatameta nguna apolok

- Nyemaikina erae ngisilinga emitakinitae iwon
- Emaikina iwon etiyata ka agogong ariamunia nguna itemokino anguna angikalya yok ka ainakin ngulu angican

Ngiboro

- Ekitaabo angikasiomak: Ainakin neni ka Akuj anakilip. 1(epei angitunganan)

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

- Nyaalu ngingaeta ngidi ngulu iyenete iyes anguna angisilinga?
- Nyaalu ngikisila ngidi ngulu ikipedoru iwon akisisaun alongaeta alu anguna angisilinga?
- Itamete iyes atemar emitakinit Akuj epite ngolo isitiyaere iwon ngisilinga yok a?
- Erae nguna ka aruwor ikanupan ikabaran kori ikangican a?

Eyakatar Ebaibul nguna alalak nguna angisilinga. Nguna akire, eya ngarwa ngaarei, elalak ngingaeta ngulu anguna angisilinga lopite ngolo eyakatar anupit ka akilip imorikina. Etamakinit Akuj ileerete ebe erae ekoi lo ngolo apolon nooi. Eyakatar ngisilinga apedoru ngina kingarakinet iwon kori epedorete ainakin iwon akibusokin. Erae ibore ngini ikisitiyae iwon ngapakio daadang. litana iwon esisaete epite ngolo kisitiyaet ngisilinga alorot angolo italakarit Akuj.

Nyemaikina iwon omitakinito ngisilinga

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Nguna ke Ekarikon: Tokorak ngikitaaboi angikasiomak: Ainakin neni ka Akuj anakilip. 1 alotooma ngatuketa nguna cicik nguna angitunga 3-4. Kitiyata alotooma atutubet ngina esyaunan daadang alokitaabo alo ido kinyakut nguna iriput iyes natukot.



Tosyoma Mateo 6:19-24; 33

Erae akigiret na apei alotooma “Akitatamet ngina alomoru” Irworo Yesu ane aneni angikasiomak keng, elimokinit ikes nguna ka akiyar alobuku ka Akuj.

- Anu iipedoru iwon akisisaun alongaeta alu anguna angisilinga?
- Nyo apolou ka akijaanakin ngisilinga?
 - Akimiekin ngisilinga ikipukata iwon. Aesikin ngisilinga arae ikes ikimeto iwon, kerae anakikatakinit ariamun, akiyalolong anguna kec kori akikatakinit anginapaki ariamun ngulu alalak.
- Erae apolou anu ebe nyemakina iwon atamunit anguna angisilinga a?
 - Emam, emaikina iwon otamunito anguna angisilinga nait nyemaikina ngisilinga ikimeto iwon. litana iwon orakasi ngiketiyak ngulu aosok.

- Nyo apolou ka akidiat ebari? Alipite ikipedori iwon akitiya nu?
- Alipite egelaania akitatamet a Yesu alotalyo yok?
- Nyaanu nguna ikilimokinit iwon atutubet na nguna emaikina iwon omisiarito?

Tosyoma 1 Timeteo 6:6-11.

- Anutameta emaikina iwon oyakatar anguna angisilinga?
 - *Ani kikiyakatar iwon ngulu itemokino anguna angilowi ka akimuj angun, emaikina ngul kitemokino anguna yok.*
- Anguna ainyo eronia amisikinit amina ngisilinga?
 - *Epatana akitesec kori ikitatameta akitiya aronis anguna ka ariamunia ngisilinga.*
 - *Egogong akipotor erae keminæ iwon ngisilinga.*
 - *Epatana ajamakin Akuj, akitiya etic keng ka aminakin nguluce erae kikikatakinit iwon ariamun ngisilinga ngulu alalak.*

KINYAKUTU NATUKOT

Ikwa ikiyanyunia alongaeta alu nyitemokino iwon ominakinito ngisilinga kori akiwuarit ebari. Ngina ikitwakia iwon nyikirukori iwon ka ngisilinga kori ngiboro. Nyeruwor nguna apolok ebe nyiyaiyi ngisilinga ngulu eyakare iwon, nait erae kikirae iwon ngikristo ka epite ngolo aponere iwon toyarere. Nyemaikina erae alosikinet yok anakiyar ayakaunor ngisilinga angulu alalak. Emaikina torae eyare ngolo eyakar akeroru neni ka Akuj.

Ejok etic

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Epedor ngacepakyo akinger nguna itatami Ebaibul anguna angisilinga ka togeu akinup ebe eroko ngisilinga ka etic. Emaikina iwon etiyaete ka agogong nait meere apolou ebe ariamunia ngisilinga ngulu alalak anguna yok. Erae ngin arorokanut. Ikiinakinit iwon Ebaibul ngatameta nguna emaikina iwon etiyata ka agogong ariamunia ngisilinga.

Tosyoma 2 Ngitesolonikan 3:6-15.

Abu ekiyakya Paulo kiyalolong nooi elimokini ebe eyakasi ngidi alokelesia angolo a Tesolonia ngulu pa etiyaete ediotic.

- Anutameta ayakatar Paulo anguna ke etic?
- Anguna ainyo aseunia inges etic, akilo akisitiya akeepaki akitatamia ngitunga?
- Nyaanu nguna abu paulo tolim ebe etakanunete neni angulu nyitiyaete?

Tosyoma 1 Timeteo 5:8.

- Nyaanu nguna ebala Paulo anguna ka akitan ngikalya yok?
- Anguna ainyo itamakinitor iyong ebe esitiyae inges ngakiro nguna gogong nguna ikote ngun?
 - *Abu Paulo kirwor ka adedengu anguna angulu amam pa edarito ngikalya kec. Nyikisubunit iwon Akuj arakau ngulu ikikalanyaka nait ainakin ka akidarit ngulu abu inges ikiinak iwon. Nyelimunit Inges nu anguna angulu itiyaete ka agogong ka neni angulu nyeyakatar nguna itemokino, nait neni angulu ekalanyaka kori ngulu isitiyaete apaki kec daadang aloboro angice ka kilajilajakinito ngikalya kec.*

Tosyoma Ngiepeso 4:28.

- Nyaanu nguna ebala Paulo anguna ke etic?
- Anguna ainyo emaikina iwon etiyaata?
 - *Abu Paulo kitumunit Ngiepeso akitiya ka agogong ikotere einakineta ngulu iitanito.*

Ikwa ngitunga ngulu ka Akuj, ikinyaritae iwon akitiya ka agogong ikisitiyae aosou yok ka akitolomunia ngiboro ngulu ikipedori iwon akigangar make ka ngulu iitanito, kerae ngiketiyak yok ngulu Kristayon kori ngulu angican. Tari kerono aminakinit ngisilinga, erae ariamun ngisilinga anguna ka akingangia ngikalya yok ka nguluce akeroru aneni ka Akuj.

Tosyoma Akisyakinet 2:2.

- Ngae arae eketiyan ngolo ke ekingaren?
- Nyaani apolou ngina ka akitoodikinet ka Akuj neni yok?
 - *Arae Akuj eketiyan ngolo esyaunan. Eba Ebaibul ebe ikisubunitae iwon alotorube angolo ka Akuj. Apolou anu ebe keponi itosubun iwon dang aruwor ngiketiyak pei. Ikiyakar iwon akeroru ka akipuro Akuj erae kikiwuapak iwon akitoodikinet Keng.*

Tosyoma Akisyakinet 2:15, 18.

- Anipolou abunio Akuj kiwuakinia itunganan lomanikor?
- Anipolou abunio Akuj tosubunia aberu?
 - *Abu Akuj kiwuak ekile lomanikor anguna ke etic ka akidarit inges. Ekau alongaet a 18 abu Akuj tema nyejok ekile ayakaun bon alotic Keng, abu Inges tosub aberu aruwor akengarakinan ngina agogongon ngina ke ekile. Apolou ebe aponi tosubunae ikes nguluyaarei aruwor ngiketiyak, tari kegelegelaaka ikes iwadio angirotin ka ngiticisio kec.*

Tosyoma Awosit 20:8.

- Ngirwa ngiyai emaikina iwon etiyaata?
- Ngirwa ngiyai emaikina iwon eyenguniata?
 - *Nyemaikina iwon oyaasi ngirwa yok daadang emam etic kori emaikina iwon orumoros ngulu ikingeduna anguna ke etic ka akitiya anguna angisilinga angulu nyikisiengunete iwon apeikolongit alosabit. Ngina abunio Akuj kiiinaki iwon akiciket na, erwor Inges lotunga ngulu apotu toriamut ngisilinga kec anguna ka akitare. Tari kesibit emam ibore ngini kitiya ngicerwa ka ngacepakio ikingeduna iwon anguna ke etic ka anguna ka akiegun apeikuwar. litana iwon akerit Akuj alorot angolo eyaitere iwon ayokopaki.*

ATAMATAM

Yaasi ngadakikae 2 tokona, atamatam atipei anguna angakingiseta anu:

- Itupakinit iyong akiciket ngina ka Akuj anariamunun kon ngisilinga a?
- Ani kilocokinet erae keyai adio, iitana iyong kilocok?

KAAPEI KA IRUKITOS

Tomora ngakingiseta nu itamunito akiyar kus angilopeyek ka kilipakinos make. Igirir ikes kwap nakaritas ngina ekorunitae.

Nyemaikina iwon ewuakinito ngatameta yok losilinga:

- Amina ayong ngisilinga a? Atamatamae ayong anginapaki epite ngolo-riamunet ngsilinga ngulu alalak a?
- Eketemokino ayong ngulu ikiyakar a?
- Ediasi ayong ebari nakuj kori nakwap?

Ejok Etic:

- Etiyae ayong ka agogong jwi jwi a?
- Apedorit ayong akigang ekal kang a?
- Atangae ngulu iitanito anatukot yok? Alipite ikipedoria iwon akingarakinia ikes, anayakau kec angipeipei ka ikwa atukot?

Ainakin neni ka Akuj 2: Nguna ke Ebaibul alosilinga Atubet 2

Ngatameta ngulu apolok

- litanit Akuj ainakin iwon. Ani kemamukare iwon nguna itemokino anguna ka ayaria, iitana iwon aanyun keyai apolou.
- Esitiyata ngisilinga yok ejok

Ngiboro

- Ekitaabo angikasiomak: Ainakin neni ka Akuj ngina a (Apei anginitunganan)

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ikisisau iwon ebe nyemakina iwon amitakinit anguna angisilinga ka emaikina iwon etiyata ka agogong anguna ka ariamunia ngulu itemokino iwon etiyata ka agogong anguna ka ariamunia ngulu itemokino anguna ka akingarakinia ngikalya yok ka ainakin ngikulyak.

- Anu ngace nguna elimunit Ebaibul anguna angisilinga?
- Nyaanu ngakiikinita ngadi alo Baibul nguna ikitumunikinito iwon ikitiyae anguna ka akigangia ngikalya yok ka ainakin lokulyak?

Oanyutu epite ngolo ikiinitor iwon Akuj ainakin ka epite ngolo ikiikinitor inges akisitiya ngisilinga yok.

Eiki Akuj ainakin iwon

Tosyoma Mateo 6:25-33.

Ikianyuni alongaeta alu ebe eiki Akuj ainakin iwon erae kikiwuak iwon Inges ekingaren.

Ikiinakinit nabo iwon Ebaibul apolou ngina ikiyakaunor iwon ngacepakio ikimamukar ngisilinga ngulu itemokino. Ikiyanyuni nu tokona:

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Nguna ke Ekarikon: Tokorak ngikitaaboi angikasiomak. Ainakin neni ka Akuj ngina a 2. Inak nginatukot tosyom engaet epei alongaeta alu, ka kikakat anauruwanut alimun atametait ngina apolon alongaeta alu. Ani keyakatar ikes apaki ace epedorete akingolikin ngingaeta ngulu. Ani kimamukar iyong ngikitaaboi angikasyomak, inaki nginatukot ngingaeta – nai meere ngatameta nguna apolok.



Apolou ngina acepaki nyeyakaunere iwon ngisilinga ngulu itemokino:

- **Akalanyo** – Ngakitadapeta 10:4, 13:4; 24:30-34.
 - litan iwon aanyunit ejok ebe itiyao ka agogong meere akiboi ikongina.
- **Amamukau alakara/ Aroroko** – Ngakitadapeta 28:25
 - Nyikiikinit iwon Akuj ebari nait nguna itemokino. Ikiyakar iwon kire arerengu kori ikirae iwon ngulu nyikilakara anguna daadang ikiinak Inges iwon a?
- **Ngulu ikimina akileile** – Ngakitadapeta 21:17; 23:20-21
 - Epedor nu aruwor alakara ngina diocici ngina ikoni ngina ke esigara, etule, akimuj ngina ajokan ka ngunace dang. Kingolik epite ngolo isitiyaa iyong ngisilinga kon – erae anguna ka alakara kori loboro ngulu kire iitanit iyong a?
- **Emwane** – Ngakitadapeta 11:24

- *linanakini iyong lopite ngolo ikicikakinitor Akuj a? Ikilimokinit iwon akirot Keng e be ani kikiپیو iwon ainakin, angun, nyikimwaimwakini Inges iwon. Ikiinakini inges iwon aloyakae angolopei ikiinanakinia iwon.*
- **Abangaanut** – Ngakitadapeta 3:13-16
- **Amamukau** – Ngakitadapeta 28:13, 2 Chronicles 24: 20

AKINYAKUN NATUKOT

Nguna ke Ekarikon: *Kingitak nginatukot tomora nguna esisaut ikes. Toripunite ejok ebe eyenunit atukot ngina apolon apolou angakiro angunakaanikapei nguna acepaki nyeyakaununuyere iwon ngisilinga ngulu nyitemokino.*

Acepolou acepaki ngina nyeyakaunere iwon ngisilinga ngulu itemokino erae anguna ka amamukau ariyanu. Kilipa anguna ka akingarakinet angina ka akuj – erae Akuj ekone angulu iimakinitae ka ngulu eyakauna namamukau ariyanu.

Ani kitamakinit iyong ebe nyiyakatar ngulu nyitemokino ka toumonokini atemar anguna ainyo awounia Akuj ainakin nguna iitanait iyong daadang, angun, kiwuakin ikwa akitoodikinet alowaitin angulu isileereunitoe alokidiana. Kingit Akuj ikitoodik iyong epite ngolo isecitor iyong alotooma ngun. Tokii ka ikingit Inges anguna ka akitimo ka akitoodikin iyong epite ngolo kilocokinet.

- Anu alotooma ngakiro nguna imarunitae ngun epeteuna anatukot kus? Anguna ainyo?
- Eyakasi ngirotin ngulu ikipedoria iwon akiretakin nu anakiyar yok a? Alotooma akiyar angulu a?
- Eyakasi ngicerotin ngulu ipedorete iyes atamunia?
- Alipite ikipedoria iwon akitumunikin ngikalya ngulu idunyare iwon ebe iikiinit Akuj ainakin iwon?

Etingitene ngisilinga

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Mateo 25:14-30.

Anakitadapet ana ikitatami iwon Akuj anguna ka arakau ngikeyokok angulu daadang ikiinak Inges iwon. Erae ekile ngolo alosi akilakin erae Akuj. Ikwaan ngsilinga ngulu abu inges inaki ngiketiyak keng ka ngainakineta nguna abu Inges ikiinak iwon.

- Apotu ngikilyok daadang toriamut etiyae angisilinga angulu eriyana a?
- Anu apotu totakanut lokilyok ngulu engarenok nguluyaarei?
- Anu apotu totakanut lokile ngolo ke ekau? Anguna ainyo abunio elope ke emanikor tongoikinia inges?
- Nyo apolou ke eemut alo anguna yok?

Nyikiinakinitae iwon daadang ngulu erinyan. Nyikitubokini Akuj iwon alipite ke etyae angolo ikiinakinit Inges iwon nait alopote angolo isitiyaere iwon nguna ikinak Inges iwon. litanit Inges iwon esitiyata ka aosou ka meere akicanan ainakinet ngina epol egyelit keng. litanit Akuj iwon esitiyata ngisilinga ngulu ikiinakinit Inges iwon anguna ka akingangia ngikalya yok (1 Timeteo 5:8) ka ngulu angulu angican (Ngiepeso 4:28).

KA IRUKITOS

Tomora ngakingiseta nu itamunito akiyar kus angilopeyeki ka kilipakinos make.

- Isitiyao iwon ngisilinga yok ka aosou a?
- Alipite ikipedoria iwon aruwor ngulu ikiosok alosilinga yok?

Ainakin neni ka Akuj 3: Ngadiakanareta nguna epetuna alokisitiyae Ngisilinga kon atubet 1

Ngatameta nguna apolok

Eya ngadiakanareta nguna epetuna isitiyao ngisilinga. Ikipedori iwon akisisaun aesikin ikes. Ngadiakanareta nu:

- Nyatami ayong anguna angisilinga kang
- Ani kayakatar ayong ikes esitiyae!
- Nyayakatar ayong ngulu itemokino
- Nyedareuni ayong, itemokino akideniun

Ngiboro

- Ekitaabo angikasyomak: Ainakin neni ka Akuj ngina a 3 (Apei anginaturkot angina cici)

Nguna ke Ekarikon – *Igirita nu ikwa ainakin neni ka Akuj erae nguna aarei atubet ngina ka 1 ka ngina a 2. Kikote neni dang, ani kiyaa iyong akitatam ngina angirwa angiuni epedor nu akimorikin tooyar apaki ngina ka ainakin neni ka akuj iwadio.*

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Nyaalu ngikisila ngidi ngulu epolok ngulu isisaut iyes tari tokona anguna angisilinga?

Ikilos tokona iwon aanyun ngadiakanareta nguna epetuna 4 alotooma 8 nguna itiyaete ngitunga alotingitene ngisilinga.

- Nyaanu nguna itamete iyes erae ngadiakanareta nguna epetuna?

Adyakaret 1: Nyatami ayong anguna angisilinga kang

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Luka 12:42-47.

- Anu eitanit ekapolon eketiyan kitiya?
 - *Eitanit ekapolon totenite, akidarit ngitunga ngulu kori ngiboro ngulu ainakinitae inges ejok ka aosu ka kitiya alopote angolo acamakinit inges.*

Eyai nginibore daadang nakan ka Akuj. Ngisilinga ngulu ikiyakatar iwon erae ainakinet aneni ka Akuj. Ikiinakinit Inges iwon akisitiya ka aosou. Iitanit iwon atomunit epite ngolo kisitiyaet ngisilinga yok oyenete atemar erae ngulu ka Akuj ka iitanit Inges iwon ayeere epite ngolo kisitiyaet ikes.

Adyakaret 2: Ani kayakatar ayong esitiyae

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Ngakitadapeta 21:20.

- Alipite itamunitor akitadapet na idio ngini isitiyae ngulu daadang eyakatar inges?
- Anu isitiyae itunganan ngini aosu?
 - *Ingadae kori iwuakini inges akimuj ka akimyet lodula*
- Anu ikipedori iwon akisitiya anakitadapet ana?
 - *Nyemaikina iwon esitiyata daadang ngulu ikiyakatar, nait akilo emaikina edyatakisi anguna ka apaki angina emamukar kori ikiitania.*

Tosyoma Ecclesiastes/Sirac 2:10-11.

- Alipite abunio ekile lo kisitiyaa ngisilinga?
- Apotu nu kitalakasi inges a?
 - *Ayakar ekile ngolo ke Ecclesiastes ngisilinga ngulu nyimarun isitiyae, nait abu toriam ebe nyiteriamuna inges alakara.*

Kiyaana:

- Anu etakanunete jwi jwi erae kikisitiyae iwon ngisilinga ngina paki ikiriamunia?
- Apotu ngisilinga kon todaun anerae ibu iyong togyelu ibore ngini pa iitanit iyong alotooma ekaru a? Nyaani akitoodikinet alotooma nu?
- Igyelunit iyong ibore idio ngini icamit iyong ka angun ibu toripu atemar nyikitalakarit iyong a?
- Alipite epedorere iwon apalikin nu?

Adyakaret 3: Nyikiyakar ayong ngulu itemokino

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekariikon: *Totyakatyaka ngatuketa a 3-4. Tokorak ngikitaaboi angikasyomak, Ainakin neni ka Akuj ngina a 3. Kimiek nginatukot tosiom ka kiyana apei alokiding nginadyakaret ka totunakis euruwaka atametaait ngina ariamut.*



Tosyoma Ngipilipi 4:11-12.

- Anu erae nguna ikiteriamunete alakara kori etemokin?
- Alotooma aliyakae abakar Paulo etemokin?
- Itemokino iwon ngulu ikiyakar a?
- Ani kiyakatar ngulu itemokino, erae nait ngun atemar nyemaikina iwon etiyaata ka agogong ariamunia ngulu alalak a? Taany Ngakitadapeta 23:4-5 ka 24:33-34.
 - *Emaikina iwon oceito ikibongokini nu. Nyemaikina iwon okalanyaka nait iitana iwon etiyaete ka agogong anguna ka akigangia ngikalya yok. Ikitatamunito iwon ngakitadapeta 34 ebe ani kikikalanyaka iwon ikiyanyuni akulyako ka acanaanut. Kikote neni dang, iitana iwon oceito ikotere nyikijamakinia iwon ngikalya yok ka etic ngolo ke ekelesiya anera iikiwarit iwon ebari. Ikidoodikinito iwon ngakitadapeta ebe nyemaikina iwon ikitingiyarit ebari.*

Epol nooi arakau ngini iyakatar alakara anakiyar. adoketaait ngina esyaunan anarakau ngini iyakatar ngulu itemokino akisisa arakau ngini italakarit Akuj anguna ikiinaki Inges iwon. Ikwa abakar Paulo ebe abu inges kisisa nguna ka arakau ngini ayakar ngulu etemokino, angun tari iwon dang esisata aruwor ngulu ikimwonit alowatin adaadang.

Adyakaret 4: Nyedaruni ayong, itemokino akideniun

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Ngakitadapeta 22:7.

- Nyaanu ngatiokisio nguna eyaunete ngidenio?
- Nyaalu ngiboro ngidi ngulu einakinete ngitunga akideni anguna ka agyeikinia?
- Nyaali ecerot ngolo epedorere iwon ariamunia ngiboro ngulu iitanitae?
 - *Akidiata ngisilinga*

Ngacepakio ikiitanit iwon idiobore tokonapei, angun, ikideniuni ngisilinga anguna ka ariamunia ibore ngin. Akitoodikinet. Egyeluni ekal a T.V. ka ngiceboro isitiyae eden. Nyerae ngol ekisitiyae ngolo ajokan ngolo ke eden. Erae eden ikwa amitego. Iitana iwon atiamarit ka ediata anguna angiboro angulu ikiitanit. Emaikina eden kisitiyaetei anapakio anguna ekudioko kori alemunia idiobore ngini inyakuni ngisilinga. Iitana iwon oyenete ebe

erae eden ngolo iyauni iyong erae ngolo iyookino ka toyakatar erot ngolo ileere ngolo itacia ka apaki dang kileere ngina ipedoria akitac. Totiama ka ikidaru tari ngina ipedoria iyong ariamun ibore ngini iitanit. ikilosi iwon akisisaun nguna alalak anguna ke Eden anakitatameta anguna etupakinito.

KINYAKUTU NU

KAAPEI KA IRUKITOS

Toripikisi ngadiakanareta nguna 4 kaapei ka irukitos.

- Anu alotooma ngadiakanareta nu nguna 4 isileki iyong nooi?
- Alipite ipedoria iyong akilounia ngadiakanareta nu?

Kilipakinos make anguna ka akilounia ngadiakanareta kon alosilinga.

Ainakin neni ka Akuj 4: Ngadiakanareta nguna epetuna anakisitiya ngisilinga kon Atubet 2

Ngatameta nguna apolok

Eyakasi ngadiakanareta nguna itiyaunun anakisitiya ngisilinga ikipedori iwon apalikin ikes. Ngadiakanareta ikes nu:

- Kerae oyakatar ayong ngisilinga ngulu alalak ikwa nguluce
- Acanaana ayong ainakin
- Eyalolongi ayong jwi jwi anguna angisilinga
- Esitiyae ayong ka ariamununui ngisilinga alorotin angulu nyecamit Akuj

Ngiboro

- Ekitaabo angikasiomak. Ainakin neni ka Akuj ngina a 4 (apei alotooma atukot ngina cici)

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Nyaanu ngadyakanareta nguna omwon nguna ekingaren nguna itiyaete ngitunga alokisitiyae ngisilinga?
 - *Nyatami ayong anguna angisilinga kang*
 - *Ani kayakatar ikes esitiyae!*
 - *Nyikiyakar ayong ngulu itemokino*
 - *Nyapedori ayong akidareun, edeniuni*
- Kitam anakisisa epite ngolo aponiata nu kibekekis akiyar kon nginapei anainakin neni ka Akuj angina esidion.

Ikilosu tokona aanyun ngadyakanareta ngunace nguna 4 nguna itiyaete ngitunga anakisitiya ngisilinga.

Adyakaret 5: Kerae oyakatar ayong ngisilinga ikwa nguluce

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Awosit 20:17 ka Luka 12:15.

- Nyo apolou ka akiburakinit?
- Nyaanu nguna emaikina iwon oceito? Ikotere nyo?

Tosyoma Ecclesiastes 5:10.

- Eyakatar mono itunganan ngini eyakatar ngisilinga ngulu itemokino atematait ngina ka ayenut ebe eyakatar ikes ngulu itemokino a?

Nyicamak aroroko ka ekibure nyelomasi lotau kon, Amitakinit ngisilinga apolou ebe nyimitakini etyae tari kiruwor ekabaran, ikiyakaunor acamit ngina ka ariamun ngulu alalak. Ikiyakaunor iwon jwi jwi arakao neni angulu eyakatar ngulu alalak akilo. Erae amodiyo a Satan ebe eyaunete ngisilinga ka ngiboro ngulu ikiyakar alakara. Akitoodikinet “Kerae ca oyakar ayong epikipiki, kepol akiyar kang”. Nyeyauni ayakaunor ngiboro alakara. Epedorete ikes ainakin iwon alelyanu ngina ka apaki angina auruwanan, nait angun, ikigyeuni iwon akiitanit nguna alalak akilo.

- Igyelu iyong nginapei idiobore ngini icamit iyong a? Alipite ibunio iyong toyakaunor kelunyar ngilapio 6 kori ekaru?

- Eyai idiobore ngini ikiburakinit iyong alorwa alu a? Alipite ipedoria iyong akiretakinia ekibure angiboro angunlu alalak ka kisisa arakau ngini itemokino angulu iyakatar?

Adyakaret 6: Acanaana ayong ainakin

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Totyakatyaka ngikasiomak anginatukot a 3-4. Tokotak ekitaabo angikasiomak: Ainakin neni ka Akuj ngina 4. Kingitak nginatukot tosioma ka kiyaana apeidyakaret ka tocunakis euruwaka atametai ngina ariamut.



Tosyoma 2 Ngikorinto 8: 1-5.

- Anu ebalaga eto anguna ka ainakin alotooma apaki ngina emamukar?
- Alipite ikisimukekinia iwon nginitunganan tari aloyakae ka apaki angin?

Ikitererengi Akuj iyong iinakin.

Tosyoma Malaki 3:10-12.

- Anu ebalaga eto iwon etiyata?
- Anu itiyaun erae kitiyae iwon?

Erae napaki na alotooma elinunitor Akuj ebe kikatakinae inges anguna aidiobore. Ikilimokinit inges iwon ebe ani kitenito iyes ayaun ainakinetai ape daadang alotooma ngunatomon angun, ikimwaimwaakini Inges iwon. Nabo ka nabo, ikitatamunit iwon ebaibul ebe alotooma nginapei kipimet ikiinakinia iwon neni ka Akuj, ikinyakakini iwon.

Adyakaret 7: Eyalolongi ayong jwi jwi anguna angisilinga

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Mateo 6: 25-34.

- Anu ebalaga Akuj anguna ka akiyalolong?
- Anguna ainyo abakar Inges iwon nyiitana akiyalolong?
- Anu emaikina iwon otamunito akilo ngun?
- Alipite ikipedoria iwon alwaanar anakiyalolong?
- Eyakaunun nginapei adiopaki ngina emaikina iwon eyalolongito a?

Nyecamit Akuj iwon eyalolongete anguna angisilinga. Angina ikiitanitor akitiya ka aosou akisitiya ngisilinga ka acoikinit alorot angolo isitiyaere iwon ngisilinga. Nyikicamakinitae iwon akiyalolong anguna angisilinga. Kingita Akuj kiuria ngatameta kus alotooma akiyalolong ka kikatak akitopoor Inges anguna ikiinak iyong.

KINYAKUT NATUKOT

Adyakaret 8: Esitiyae ka ariamununu ayong ngisilinga alorotin angulu nyitopoloorito Akuj

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAK

Tosyoma Ezeiel 22:12-14.

- Anu ebasi ngingaeta lu erae ngirotin ngulu aronok ngulu eriamununuyere ka isitiyare iwon ngisilinga?
- Nyaanu nguna eyaunete amamukau akitopoloorit Akuj alotooma erot ngolo eriamununuyere ka isitiyaere iwon ngisilinga yok?

Ikilimokinit iwon Ebaibul akitopoloorit Akuj alotooma nginibore daadang ikitiyae iwon ka imoriyarito nu epite ngolo eriamunitere ka isitiyare iwon ngisilinga yok. Nyemaikina iwon ainakin akaalungut kori akijaar ka atuna

idiobore ngini nyerae nginikon ikotere akalungulungut, akituunaar a ngirotin anguluce angulu aronok; angun ikilemi iwon ngikinyom ngulu ikiek.

KA IRUKITOS

Totamakisi ka irukitos kon ngadyakanareta nguna 4.

- Nyaanu alotooma ngadyakanareta nguna 4 nu nguna iyakatar iyong?
- Alipite ipedoria iyong alosikin alemar ngadyakanareta nu?
- Nyaalu ngirotin ngidi ngulu ipedoriata iyong ariamunia ka akisitiya ngisilinga kon?

Kilipakinos make anguna ka akibelekinet angina icamito iyes akitiyaakin alemaria ngadyakanareta ngun.

Ainakin neni ka Akuj 5: Ainakin ka atutubet apei alotooma ngunatomon

Ngatameta nguna apolok

- Ecamit Akuj iwon oinakisi.
- Tari ngulu angican einakinete.
- Ejoikinit nooi ayakaunor apolou ngina iinakinitor.

Ngiboro

- Ekitaabo angikasiomak: Ainakin neni ka Akuj 5 (apei alotooma nginatukot)

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Nyaanu nguna epote natameta kon ngina eliminere akirot na ebe ainakinete ka ainakinete apei alotooma ngunatomon?
- Nyaanu nguna ikitumunikinete iyong ainakin ngulu? Kori lokesia?
- Nyaani atametait ngina ke Ebaibul anguna ka ainakin?

Ikikokoi iwon Akuj a?

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Nguna ke Ekarikon: Totyatyaka anginatukot a 3-4. Tokorak ngikitaaboi angikasyomak: Ainakin neni ka Akuj ngina 5.



Tosyoma Malaki 3:8-12.

- Alipite akokoyata Ngisrael Akuj?
- Anu eyauni akoko aneni ka Akuj?
- Nyaanu nguna ebalu Akuj etakanunete erae kikiya iwon ngainakineta daadang nguna alotooma apei anatomon?
- Nyo ainakinete daadang alotooma apei anatomon?
- Ikikokoyenene iwon dang Akuj a?

Erae lu ngingaeta aloBaibul daadang neni ebakar Akuj kikataginae Inges. Isitiyat Inges erwor ngolo agogongon anguna ka akitatamunia eyakae ngolo awounitotor Ngisrael ainakin apei alotooma ngatomon. Abu angerit kec alemunun apei alotooma ngatomon yau neni kec akulyako.

Ainakin anakulyako nguna alalak

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma 2 Ngikorinto 8:1-4.

- Arae ngitunga ngulu ke Ekanisa a Mecedonia ngikabarak kori ngikulyak?
- Ngiyai apotu ikes inakis?
- Alipite ayakatar ikes anainakin?
- Anu ikipedori iwon akisisaun alokanisa alo?

Arae Ekanisa ngolo a Mecedonia ngolo akulyakana nooi. Meere ngulu alalak alokiding yok ngikulyak. Nyikiyakar iwon acepaki ngulu alalak lopite ngolo ecamitere iwon nyikirae iwon nooi ngikulyak. Tari anguna dang apotu ikes inakis akilo nguna apedorito ikes. Erae na akitogongiet aneni yok! Ngapakyo nguna alalak ikiinanakini iwon alotooma nguna ideuna. Apotu ikes kikaloikis Paulo topedo ainanakin. Ikiyakar iwon ngitamen ngulupei a? Ikiyakar iwon acamit ngina agogongon ngina iitanit ainakin kori ikiinanakini iwon ikingurungura akilo a?

Ainakinet ka apuserut ngina alalan akilo

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma Mariko 12:41-44.

- Ngiyai abu apuserut inaki?
- Arae inges ngina abarit kori akulyakana?
- Nyaanu nguna abu Yesu kitiya?

Ngapakyo ngace ikitami iwon angina ikirakar ngikulyak, ebe nyiitana ainakin. Nyiyookino nu. Nyiretakini Yesu aberu ngina ainakin. Nyelimokina Inges, “Emam, irae iyong akulyakit, kingadak ngul anguna kon”. Akilo, abu Inges kiturruu inges anainakin.

Inak ka apatanu ka alakara

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Tosyoma 2 Ngikorinto 9:6-7.

- Alipite emaikina iwon oinakiniata?
- Nyo apolou anu ebe “Ngini eekini ewounitor, elemi inges dang ewounitere ka ngini daadang eekini ka apatanu elemuni ka apatanu”?

Ikcakinit iwon Akuj ainakin. Nyemisitae erae kikibarit kori kikikulyakaka. litana iwon daadang ainakin. ani kikiinak iwon lopite ngolo ikicikakinit Inges iwon, angun, itamunit Akuj ngun ikwa akoko Inges. Ikwanginapei, ikiyanyuni iwon akiterengiet ngina ka Akuj anainanakin Akuj. Ikiinakini Inges iwon isitiyae nginapei kipimet ikiinakinia iwon Inges. Ani kikimwaka iwon anainakin emwanier Inges dang aneni yok nait ani kikipataka iwon, epatanier Inges dang aneni yok. Eruwor acepaki akitererengiet ngina ikiriamuni iwon aneni Keng ngina angisilinga, nait epedor dang acepaki aruwor ngina ka alelyanu, ekisil, akimwonut angulu ikiyakar, ekal ngolo elakara kori ebari anakuj.

- Nyaani apolou ngina emaikina oinakiniata?

Emaikina iwon oceito nooi ebe nyitemokino torae ainakinet yok ngina ka ariamunia idiobore. Nyerae na ainakinet – ikwaan ka akisideniyor idiotunganan ngisilinga. Nyecamit Akuj iwon esideniyosi Inges ngisilinga. Ecamit Inges iwon oinakisi. Erae nguna Keng erae kikinyakak Inges iwon. Itabangaaniyara ngicetunga ka etamete ebe ani keinakis ikes ngulu alalak neni ka Akuj, eriamunete ikes dang ngulu alalak aneni Keng. Nait itee Akuj ngitai yok, eyeni Inges nguna ikitami iwon. Epedor Inges dang akiterereng iwon angicerotin alowaitin angulu egelegelya. Nguna eya tooma yok anguna ka ainakin, emaikina jwi jwi torae akinyakakin Inges ka akitalakar anguna daadang ikiinaki Inges iwon. Ecamit Akuj iwon orakas ngikainakinak ngulu ikilakara, meere ngitunga ngulu iwarioo idiobore ngini kinyakuna aneni ka Akuj.

KA IRUKITOS

Tomora akitatamet na ka irukitos, totamunito nu:

- Inanakini iyong Akuj lopite ngolo emaikina a? Ikotere nyo ka nyo emamukar?
- Nyaanu nguna ilosi iyong akitiya egelaaka tokona angina isisaunia nguna ka ainakin ka ainakinet apei alotooma ngunatomon?

Kilipakinos make alotooma nguna icamito iyes akitiya egelaaka ka tokiwa nginatametait daadang ngina enyasu eyakae ngolo iyookina anainakin.

Atutubet ngina 2: Ngakitatameta Nguna Apolok

Akitatamet 1: Akisileereun Eyeune a Ekisitiyae Ngisilinga

Ngatameta nguna apolok

- Epol asubakin ayeunet ngina angisilinga yok

Ngiboro

- Etorube: Akaritas ngina isitiyao (kigur apeikaritas)
- Etorube: Etorube ka akai angina emam ibore eyai (kigur apeikaritas)
- Etorube: Ngakadia ka abolya anayeun ekisitiyae angisilinga ka ngidenio – alopite angolo itamunitere anakisileerekinet alotorube ka alocuee angolo iturakinitae ikes
- Ekitaabo angikasiomak: Abolya ngina itetemere ka ayeun ekisitiyae angisilinga (apei anginaturkot)
- Edae ngolo ebolyare
- Akaritas ngina ani kiitana ka ngakalamwa nguna igirere, ke etyae anginaturkot kori kaati

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Alipite itamia iyong ebe ecamunitotor ngikalya ngulu alalak anatuketa kus ai kori iori isitiyata ngisilinga kec?
- Anu eyaunuyete ngidenio lokalya angaturkot kus?

Ayeere ka Abolya ngina ke Eden – Ekaru epei

ABOLYA ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ikilosu iwon nakwarina abolyakin abolya ngina ikoni ekisitiyae ngisilinga ka epite ngolo ikiyeunia ekisitiyae ngisilinga.

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ikes totyakatyakas anatuketa angikanikapei. Eyakasi ngiboro ngulu edolito ngikanikaapei bon anguna ka abolya. Tobolyakisi alorot angolo itoodiunitae alo.

Ikigeikini angisilinga ebi keringa atukot kus eleme ngimomwa ka kisitiyata ikes alopite angolo icamitotor iyes ka kisileereut epite ngolo itiyatar nu. Alotooma ekaru iriamunete iyes kisitiyaasi lu.



Kinenek etorube: Akaritas ngina angisilinga angulu aponi kisitiyae –Kitocaik ngisilinga ngulu esitiyae nginapaki ecamitere ka kisileereutu epite ngolo itiyatar nu.

Erae ngisilinga ngulu isitiyao pa esubakinitae ngulu engesunun nguna pa asubakinitae ikwa ekitoen ngolo ke edeke, ekiitanu, atwanare. Anguna ke ayenun ngisilinga ngulu itacari iyong, itaci anangesun angina, ilamilamakini iyong edae imasanakini lomesa ngarwa ngatomon imari ngiwaitin ngulu etakanunete alotooma ngarwa ngatomon. Anakiyar angina akire ipedori iyong atamakin anguna ka akingadakin ngainakineta ka alotooma apei angunatomon, totac ngarwa 40,000 ekimar ke edae. Epolok ngunaarei nu daadang, nait anguna ka akituuruwania abolya nyimorikinio nu neni.

Ageunia, ibu iyong toriam akimuj alomanikor ekaru lo ngina alal ka ibu togyela ngiguniyae akimuj toriam 10,000,000. Erae erot ngolo bon iriamunitor iyong ngisilinga. Ajok akilem ke ekidikidi alokaru alo.

Tokorak nginatukot 10,000,000. (4,000,000- 1; 2,000,000-2; 400,000 – 4; 200,000 -1; 40,000-4; 20,000-1)
Ibu iyong tolol lomaket agyela.



Kitoodik ikes etorube: Etorube ngolo ka akai angina emam ibore eyai tooma.

Ikwa iteo iyong emam ibore eyai kai kon, iyakatar ca iyong ngulu iitana – amati, ngamoti ngadi, ngasipirya ka ngilowi ngidi, ewoe akai kon.



Nguna ke Ekarikon: *Kitoodik ikes ngiboro ngulu egyelario isitiyae ngitorubei ngulu egurunitoe ka etubutubutoe. Ngakadia nguna ka abolya angina eyeere eyakae angisilinga ka kingitak nae ecamit akigyel nyo. Teesik ikes togyela nginibore ecamito, ani kedau idio akigyel nginibore ecamit, tolimok ebe engaara emaket alotooma ekaru daadang ka alotooma nginapaki epedorete ikes akigyel nginibore ecamito.*

Anguna ka akingarakin iwon abolyakin ikilosi iwon akimarun etyae angiboro angulu igyeli iyong angololap. Erae lo etyae ngolo itaci iyong angololap imoriyaritae ngisilinga ngulu angiboro angulu engesun. Ikwa ipedoria aanyun ebe angololap itaci iyong 30 *8000 anguna ka akimuj, 20,000 anguna ka alait ka, 40,000 anguna angiboro angulu ka akai. Erae ekimar kec daadang 300,000.

Iyatakini, iitana iyong totac etyae angololap anguna anginibore ibu iyong togyelu ideniunit. Erae lo ekimar angulu ibu iyong kisitiya, ngulu itaci iyong angololap anawae pa imarakinitae nguna engesun.

Anguna anginatukot, kimarutu ngisilinga ngulu isitiyaete ikes anginapaki angololap. Kigira etyae anginatukot kiwuakis ngaren kec ikotere epatania atamunitor.
Ikigyeiyari tokona iwon ekaru yok.

Tobolyakisi ekaru epei ikona (Itoodiunitae ayeunet na euruwona alongaet angolo etupakini):

1. *Togeik atukot ngina ke ekingaren abolyakin ilamilami edae ido angun kigirete etyae angisilinga angulu isitiyaete ikes + ngisilinga anguna angulu engesunun aneni kec.*
2. *Toropa nginatukot ngun.*
3. *Kisileerek ebe erae lo elap ngolo ke epei. Toropasi ngaren alolapio angulu idongito isitiyaete ngololap anginageunet alopite alo:*
 - a. *Alolap angolo angiarei etacete tokona ikes ngisilinga ngulu ke esukul angidwe angiarei 320,000 anginikoku. Angun iitanit nginitungan akitac ngisilinga ngulusek etaci inges angololap + 640,000 ngisilinga ke esukul + ngiboro ngulu engesunun. Ani kecamit idio alemar ngidwe keng alosukul epedori.*
 - b. *Ikwaan elap ngolo angiuni ka ngolo angiomwon ka ngolo ke epei.*
 - c. *Egeyarete ngidwe elap ngolo angiarei ekaru ngolo kitete. Iitana ikes totaca ngisilinga ke esukul, eyunipom ka ngabukyo. Totaca 400,000 ngulu alokidiana etacit aikoku aipei.*
 - d. *Alolap angolo a 3 iitana togyelut ikes ngasike ka ngikinyom angun emaikina nginatukot totac ngisilinga ngulu iyatakinitae edolito 1,200,000 kaapei ka ngulusek isitiyaete ikes ka etacit ngolo engesunan*
 - e. *Ikwaan elap ngolo angikanikaarei, angikanikauni ka ngolo angikanikoomwon ka ngolo ke epei.*
 - f. *Alolap angolo angitomon nyeringa iyong iyakatar emucele ngolo ibu tolem. Iitana togyelu ece angololap a etacit angolo angisilinga a 120,000.*

Ani keyakaun idio loden, taanyu ngakitamateta nguna ke eden alokwap.

Ngakitamateta nguna a edeni:

Ani pa kipedorit iyong akitac ngiboro ngulu isitiyae iyong angololap, iyakatar iyong ngirotin ngiarei. Ipedori iyong acepaki angyelar ngikinyom kon ngulu ke ekaru angolo etupakini ekingaren angisilinga 8,400,000; kori kijau elon.

Kisileerek ebe anginapaki ijaunia iyong elon eyakaun ngisilinga ngulu ikacakinio kidiama ngulu iliparit iyong. Erae ngul ngisilinga ngulu icanicanaar, ngulu enyaritae ngulu edeniyoritere. Anguna ka apolou ka abolya ana nyikimarakini ngakidiamae angololap, elap ngolo ke epei bon.

Ani keseut ikes agyelar ekingaren inaki ikes alotooma 8,400,000.

Ani kecamito ikes akideniyor inak ikes akad ngina ke elon. Kigirak nakad ke elon ngisilinga ngulu elipasi ikes ka kimorik 10% ka ngiyai ngilapio ngulu idongito. Akitoodikinet. ani kilipasi ikes alolap angolo angikanikauni angun ngilapio 5 (Ngikanikauni tari elap ngolo angitoman angiarei)

Abolya euruwana	
Elap 1	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun
Elap 2	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun + 640,000
Elap 3	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun
Elap 4	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun
Elap 5	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun + 800,000
Elap 6	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun + 1,200,000
Elap 7	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun
Elap 8	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun
Elap 9	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun
Elap 10	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun + 120,000
Elap 11	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun + 120,000
Elap 12	= Ngisilinga ngulu isitiyao angina kolongit + ngulu engesunun + 120,000

ATAMATAM ANATUKOT ANGINA ALALAN

Anadaunet abolya kitamutu etyae ke eden anginatukot kori kemam.

- Anu apotu totakanut anabolya ana?
- Abu idio toyakaunor edeni a?
- Ali eyakaunor eyai eden?
- Apotu ngidi toyeut epite ngolo kisitiyaet ngisilinga kec ka alipite aponiata ngun kingarakiniata ikes?
- Anu ipedori iyong akitiya egelaaka moi?

Toyenu nu: Anabolya ana eya ngisilinga ngulu itemokino agyelunia ngulu iitana daadang ka ideun dang ngisilinga!

Ayeere ka Abolya ngina ke Eden – Ekaru Ngiarei

Ikilosu iwon tokona abolyakin abolya ngina ke ekaru ke ece, anaturketa angunapei iyakatar iyes. Ikilosu iwon akisitiya ngolopeityae angisilinga alotooma ekaru ngolo esyaunan, anguna ka akitapatania, nait anapaki ana ikipedori akisitiya ayeunet erae kicamito.

Kisileerek nguna etupakinete nu – Anguna ke ekisitiyae ngisilinga yok ejok, iitana iwon ayeere ekisitiyae. Ikwa ipedoritor aanyun alotooma ngololap iitana iyong totac ngirwa 30 x 8000 anguna ka akimuj, 20,000 alait, ka 40,000 anguna angiboro angulu ka akai.

Iitana tokona akiyatakin ngisilinga angiboro angulu engesunun.

Erae lo etyae 540,000. (Kigirak nu nabao, nakaritas ngina apolon) ikwa itoodiunitere alotorube. Erae etyae ngolo ke ekaru ke epei 540,000 x12 ngilapio = 6,480,000.

Ekisitiyae angololap

Ngiboro	Ngarwa a elap	Ebei anginapaki	Ecunakinio Egyelit
Akimuj	30	8000	240,000
Aliat	1	20,000	20,000
Ngiboro ngulu ka akai	1	40,000	40,000
Ngiboro ngulu engesunun	1	240,000	240,000
	EKISITIYAE ALOTOOMA ELAP IMORIUNO		540,000
			X12
	EKISITIYAE ALOTOOMA EKARU IMORIUNO		6,480,000

Ikiyakar tokona iwon ngiboro ngulu isitiyao angolokaru – ngisilinga ke esukul, emucele ngolo iitana kiyatakinæ ka ngasike/eboleya (kimarak ikes nakaritas alopote angolo itoodiunitere) Erae ekimar kec 3,000,000 angolokaru.

Ekisitiyæ alotooma ekaru

Ngiboro	Ngirwa alotooma ekaru	Ebei angina paki	Ekimar ecunakinio
Esukul elap angiarei	1	640,000	640,000
Esukul elap angikan	1	800,000	800,000
Emucele ece	3	120,000	360,000
Ngisilinga ngulu ideun	1	1,200,000	1,200,000
	EKISITIYAE ALOTOOMA EKARU		3,000,000

Ikiyakar tokana iwon egyelit angiboro angulu enyesunun. Oyeutu tokona anguna ke ekaru angolo aronon daadang erae ngikanikaapei. Nait ani kikiyanyu iwon ebe nyikiropari ngaren anguna angun, ikiyanyuni ebe ikiyakaunor ngisilinga ngulu ideunosi ka anapaki angina ikisitiyæ (meere ekingaren). Anguna, 6 x \$40,000 erae 240,000 angololap kori 2,880,000 angolokaru.

Angun, tokona ikiyakar iwon 6,480,000 anguna angisilinga angulu isitiyao angololap. 3,000,000 angolo karu. Erae ekimar 9480,000. Angin kire, ikiyakar 520,000 bon ngulu ideuna. Ikipedori akisitiya lu kori akigadakin. Ikirworikini iwon ekau kan epite ngolo ikisitiya iwon ngisilinga ngulu ideuna lu ejok. Angololap erae pa kisitiyao anakanikapei, iyakaunor ngulu ideun

NGULU ALOMUT	-NGULU ISITIYAO ANGOLOLAP	-NGULUCE NGULU ISITIYAO ANGOLOKARU	= EKIMAR ANGULU EDEUNA
10,000,000	- 6,480,000	- 3,000,000	= 520,000

Tokona anginatukot togeutu akitooodikinet nginapei ikoni ngin anguna angisilinga kus. Eriamunete ngice alokiding kus ngulu ekuduoko anerae ipotu iyes togyelasi ngikinyom kus ekingaren. Ngice alokiding kus eriamunete eden ngolo iitana ikes totaca. Iitana ngulu kimorikinae tooma.

Inak ekitaabo ngolo angikasiomak epei anginatukot. Abolya ngina eyeere ekisitiyæ angisilinga.

Ani kesubakinosi ikes inaki anginatukot akilo 10,000,000

Anguna ka akiburuburakinia ikiesikini ipeitungenan bon kilamilamak edae kiteete ngitunga daadang lowæ ngolo ngiboro angulu engesunun.

Totupakisi abolya ngina ituuruwanitæ alotooma ekaru daadang.

Anadaunet abolya kimarutu nguna eyakatar nginitungenan aloden anapaki angina.



ATAMATAM ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Abu atukot kus toyeu akisitiyaar ngidi angulu apotu kideun a? Kisileereutu anguna ainyo kori nyo amamukar?
- Aluboro ngice ngulu aponi iyes kisitiyae egelaaka alokaru angolo angiarei akilo ekaru ngolo ke epei?
Kigirak ngabongokinioto nu erae pa kelomut anatuketa:
 - *Nyegyela alomaket jik*
 - *Togeu ka akimarun ngulu iitana anguna ka akisitiyaar ka kingadak ngulu nawoe eringa nyegeuna agyela*
 - *Toyeni ebe anagaarit emaket alotooma ekaru daadang ikipedori iwon jwi jwi akigyel idiobore alomaket, ekau alotooma ekaru, erae keyenun ejok epite ngolo elosioto ngiboro ngulu engesunun*
- Ikoni ai edeni kus ngolo ke ekaru alo isikwaanikinio ka ngolo ke ekaru angolo ngoon? Akuduako kori alalak?
- Alipite agogongio kori apatania itamakini iyong ayeere ekingaren anguna ke ekaru ka akiuriar ekal kon aloden? Anguna ainyo itamakinitor ekote neni?
- Anu itamakinit iyong atemar keyakauna ngun kegelaaka erae kerae toyeunito iyong ekisitiyae ngisilinga ekingaren?

Alotooma ngakitatameta nguna kудuo nguna etupakinete, ikilos iwon aanyun epite ngolo eyeere ekisitiyae ngisilinga yok.

Akitatamet 2: Ayeere ekisitiyae ngisilinga ke ekal (Atyakatait 1)

Ngatameta nguna apolok

- Ikigeununui iwon anguna ka akisitiyaa ejok ngisilinga ngulu ikiinakinit iwon Akuj
- Adoketait ngina esyaunan anasubanakin eyee angisilinga erae akimarun ngisilinga ngulu ikiriamununui iwon
- Itemokino iwon otamunito atyakatait alokiding akiitanit ka acamit

Ngiboro

- Etorube: Akaritas ngina eyeere ngisilinga: Ngadoketa nguna omwon nguna eyeere ngisilinga (1)
- Etorube: Akad ngina ke etorube angolo ka akiitanit ka acamit (aenet 1)
- Ekitaabo angikasiomak: Adoketait ngina eyeere ngisilinga ngina ka 1 (apei ipeitunganan)
- Ekitaabo angikasiomak: Akigiret ngina isitiyaa ekal ngisilinga (apeitunganan)
- Abao ka ngakalamwa nguna apolok anguna ka akiwuakin ngakitoodikineta
- Ngakadia nguna nyigiritae

Akisileerekinet

EKIYAN ANATKOT ANGINA ALALAN

- Ngina ikiriamunia iwon ngisilinga nyaanu nguna isitiyaere iwon ikes?
- Eya ngilapio ngice ngulu eriamununyere iwon ngisilinga ngulu alalak ka ngilapio ngulu eriamununyere ngidi ekuduoko?
- Alipite epedorere iwon akitiya toyakaunere ngisilinga ngulu itemokino anguna ka ekaru adaadang?
- Anu ityao iwon ngina emamukaunotor ngisilinga ngulu itemokino? Anu eyaunete nu?
- Eyakasi ngapakio nguna emamukare iwon ngisilinga ngulu itemokino anguna angiboro angulu emaikina?
- Itamakinit iyong ebe isitiyae iyong ngisilinga kon lopite ngolo ecamakinitor Akuj a?

Apeityonis ngina ikiriamununui iwon anginapaki erae ngina ikiriamunia ngisilinga, ikisitiyae ngulu alalak ka ani ngina emamukatar ikinyami iwon akoro kori edeniutu. Ikiyeni iwon kire ngikalya ngulu imujete ejok kedaut akilem emucele ka eringa nyelema emucele egelunete ikes ece anerae emamukatar ngolo itemokino.

Acetyonis erae nginapaki emamukare ngisilinga ngulu angiboro angulu apolok ikwa esukul kori etubunio iwon nguna kitiya nguna nyiyookino anguna angisilinga. Akitoodikinet, ikigyeluni iwon ngilowi ngulu alalak kelunyar akilem ngina ka apaki angina egogongio ebei – emam pa ikimitakininit anerae ikiyakar ngisilinga ngulu alalak ka ekau oriamutu ngican. Nyerae lo erot ngolo ka arakau ngulu ikisitiya ngisilinga ka aosou angina ikiinitor Akuj.

Eyee a Ngisilinga

EKIYAN ANATUKOT ANGINI ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Kiwuak etorube – Akaritas ngina eyeere ngisilinga lowae ngolo epedoriata ikes daadang akingolikinia.

Ikwaan ka abolya ngina aponi iwon tobolyakinae ekingaren, erae ayeere anguna angisilinga ayeunet a epite angolo isitiyaa iyong ngisilinga kon. Apolou ngina ka ayeere erae ayenun ejok ka aosou epite ngolo isitiyaa iyong ngisilinga ngulu ikiinak Akuj iyong ikotere iyakaunor ngulu itemokino anguna ka akidaritor ekal kon ekaru daadang. Eyakasi ngadoketa ngaomwon nguna ikilosu iwon aanyun ikwaaniyara ke eyee angisilinga.

1. Kimarutu ngisilinga ngulu ikiriamununui iwon
2. Kimarutu ngulu ikiitanit iwon.
3. Kimarutu atyakatait.



4. Kisitiyata nguu ideun ka aosou.
Ikigyeuni nakwarina akimarun ngulu ikiriamununui iwon iwon.

A: Kimaru ngisilinga ngulu iriamununui iyong

EKIYAN ANATAUKOT ANGINA ALALAK

Nguna ke Ekarikon: Tokorak ngikitaaboi angikasiomak. Ayeunun ekisitiyae ngisilinga – Adoketait ngina kaapei.



Adoketait ngina esyaunan anayeere ekisitiyae ngisilinga erae ayenun mono ngiyai ngulu iriamununui iyong alotooma ekaru. Ani kiyakar iyong etic ngolo ileere ngolo iriamunitor emusaara, nyegogong nu. Kikote neni dang, erae kitiyae iyong anguna kon anagyelanar kori anamucurusoo angina edit kori anakitare epedor nu agogongior. Ikilosu iwon aanyun ejok ekimar ngolo ikiriamunit iwon anakitare nooi ka ekau anamucurusoo. Anguna atokona, ipedori iyong atamakin anguna etakanete aneni kon.

- Nyaalu ngirotin ngidi ngulu epedoritotor iyes ariamununuya ngisilinga anatuketa kus?
 - Ngikinyom – emucele kori ekidikidi, ngimomwa; ka nguluce – ikwa ngidias, emaret
 - Akipit ngibaren
 - Akilejilej – akilot ngilowi, akiwok ngakipi, akidarit ngidwe, boda boda
 - Amucurusoo ngina edit
 - Akipit ngikokoro, ngabatae, ngikulukulo

ETIC ANGIPEIPEI

Nguna ke Ekarikon: Toramak akitoodikinet ngina ka akaritas ana nabao

Ngisilinga ngulu iriamununuyo	Ngarwa alotooma Ekaru	Ekimar angina paki	Imoriunio daadang
Emucele, ekidikidi	Ngikinyom 2 angolokaru	4,000,000	8,000,000
Agyelanar Esoda	Ngicupae 500 alokaru	1200	600,000
EKIMAR ANGULU ERIAMUNIO			8,600,000

Akaritas 1

Toesik ngikasiomak kirikakis akaritas kec ngina ka 1 ngina einakinitae alopote angolo iriamununueta ikes ngisilinga kec. Kitatam ikes ebe ikiwarit iwon ngiboro ngulu ikiinakinito iwon ngisilinga

Totamunito akiwuakin ngiboro daadang ngulu iriamunitotor iyes ngisilinga. Akitoodikinet, acepaki akitare ekidikidi, ngimomwa, akitan ngiguruwei, agyelanar ngisodae kori asaare ngidwe, agyelanar ngikokoro ka ngabeyei ka ngunace dang. Kikatak akimarun ngisilinga ngulu ibu iyong toriamu angolokaru. Totamak ngulu ibu iyong toriam ekaru yee. Kigir kwap ekimar angulu ibu iyong tariam meere epoida.

Totamunite akimarakin NGISILINGA daadang ngulu iryamununui iyong alotooma ngilapio 12 ngulu eponito. Kisiyookinite ebe ani kiyeunit iyong akipit ngiguruwei, togyela ka kipitu ngice, kimarak ngiguruwei daadang ngulu iyeunit iyong agyelar alokaru angolo etupakini.

TOMORA KAAPEI KA IRUKITOS

- Itamunit iyong ariamun etyae angisilinga angulu ibu iyog toriam ekaru ngolo alunyar a? Eyatakina a? Akudioko a?
- Ani kiyatakina, anguna ainyo? Nyaanu nguna apotu kilocokinos iriamuni iyong ngulu eyatakina?
- Ani kekudioko, anguna ainyo? Nyaanu nguna apotu kilocokinos iriamuni iyong ngulu ekuduoko?

B: Kimorik ngulu iriamununui ngulu isitiya iyong

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAK

Nguna etupakinete, iitana akimorikin ngisilinga yok ngulu aponi kisitiyaarae. Iitana ane atamatam nginibore iriamunitor iyong ngisilinga anakaritas angina ka 1. Ngisilinga ngiyai ibu iyong kisitiya alotooma etic ngolo. Ikpedori iwon alotooma aripikin nu ejok ekau, nait tokona, ikilosu atamakin. Totamunite akiwuakin ngisilinga ngulu aponi kisitiyae daadang alotooma ekaru, meere anamucurusoo ka apei bon.

Nguna ke Ekarikon: Toramak akigiret ka akitoodikinet ana nabao ido kiyaana ka egurup.

Ngulu isitiyae	Apaki alokaru	Ekimar anginapaki	Ekimar
Ngikinyom a emucele	Ngikinyom ngiaarei alokaru	800,000	1,600,000
Agyelanar esoda	Ngicupae 500 alokaru	800	400,000
AKIMORIKIN NGULU ESITIYAE DAADANG			2,000,000

Akaritas 2

- Alusilinga ngulu iitana anguna ka akiyatakin losilinga ngulu isitiyao anguna ke emucele?
Eyakasi ngisilinga ngulu isitiyao anguna ka angyelanaria esoda a?
 - Amotoka ngina irisere kori ngina irimitere anguna ka agyelanaria
 - Agyelunia esoda
 - Abarapu ngina itililimere
- Nyaani arucokinet ngina eyai kiding akaritas ngina a 2 ka ngina ka 1?
 - Ikwaan ngisilinga ngulu alomut ka ngulu esitiyao.
 - Toyakar ayenut ebe ikwaan ngarwa nguna alotooma ekaru.

ETIC ANGINITUNGANAN

Nguna ke Ekarikon: Toesik tokona ngikasiomak kirikakis akaritas ngina angaarei alotooma nguna einakinitae alopote angolo iriamunitotor ikes ngisilinga kec. Kitatam ikes kiwuakis ngisilinga ngulu isitiyae ikes alotooma ekaru daadang.

C: Kimorik ngisilinga daadang ngulu iriamununui iyong

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Anadaunet ikilosu iwon akimarun ngisilinga ngulu ikiriamununui.

Nguna ke Ekarikon: Toramak akigiret ka akitoodikinet ana nabao anguna ka akirikakina ewae lo – kitoodik arucokina ka akaritas angina a 2 ka ngina a 3.

EKIMAR DAADANG ANGULU ELOMUNETE	- NGULU ISITIYAO	= EKIMAR ANGULU ALOMUT
\$2,150	- \$500	= \$1,650

Akaritas 3

ETIC ANGINITUNGANAN

Ipedori tokona iyong akisileelebiyar akaritas ngina a3. Tolema ngisilinga kon ngulu iriamununui, tolema ngulu isitiyae iyong alotooma ngul toriamu nait ngulu kon ngulu alomut.



Ayenun ngisilinga kon ngulu isitiyae

ETIC ANATUKOT (Kisitiya etorube: Ngakadia angipicae angakiitaneta ka ngulu ikicamit)

Adoketait ngina angaarei ngina ka ayeere ngisilinga erae aripun ngisilinga ngulu ikisitiyae iwon. Epol nooi ayenut atiakaku alokiding ngiboro ngulu ikicamit ayakaunor ka ngulu ikiitanit iwon.

Nguna ke Ekarikon: kingitak atukot atamun ngiboro ngulu alalak ngulu epedorete ikes, ngulu isitiyaere ngisilinga yok agyelia. Ani kiyakatar iyong akad ngina angiboro angulu elimunito ikes kiwuak ngaren kon, toramak kori kigirak atametait ngin nakad ngina nyigirir. Totamunite ngiwaitin lu:

- Nyaalu ngiboro ngulu isitiyaere iwon ngisilinga yok?
 - Akimuj
 - Ngiboro ngulu isitiyao ikwa, ngakipi, ngakito, alait
 - Angaleu (edeke adyakakin)
 - Akisyom – eyunipom, ngabukyo ka ngiboro ngice ngulu iitanitae alosukul
 - Ngilowi
 - Alosit ikwa apetoron, Akisitiya eboda boda, akidok atakisi, abas, amotaka kon ailope
 - Alosilinga angulu iriamuni – Ngisilinga ngulu iitani iyong akisitiya anguna ka ariamunia ngisilinga ngulu inyami iyong alomusaara
 - Ainakinet apei alotooma ngunatomon neni ka Akuj

Nginapei irikakiniata ikes, ani kiyakatar iyong acekad ngina angitorubei ngina ideun angun, kingit ikes erae kerae etorube ngolo eyai nakad ngin ngini egyelete ngitunga anakwap angina kori emam.

Kingitak atukot totyaka ngakadia ngun ngarwa ngaarei – nguna angulu iitna ka nguna angulu ecamitae. Erae ngulu iitana ngiboro ngulu emaikina toya jik anguna ka ayaria kori ariamunia ediopoida kori akigangia ekal iinanito. ngulu ecamitae erae ngiboro ngulu ecamitae iwon toyakare.

Tocamak ikes totyaka ngakadia ka angun kiyaana nguna ecamunosi ikes kaapei. Totamunite ebe ngakadia daadang eya nooi lowae ngolo ka akiitanit epolok anguna ka akiyar kec, ani kemam ngun nyeyarete ikes etwakete. Nguna ecamitae imoriyarito nu: akimuj, ngikinyom, akisyom ka ngulu dang. Ngulu ecamitae imoriyarito lu: Ngiboro ngulu enirito akiyar, nait ikipedori akiyar emam tari ikes ikwa, ebibiru ngolo kitete.

Imarunete ngitorubei angakadia ane: Totyakutu nguna erae nguna iitanitae. Ngimacarin angulu iitana (II) ka ngulu (IK) Igirir nguna etamakina ne:

Akimuj angityang (II)	egas (IK/II)	abuk esukul (II)
Akimuj (II)	akimuj ngina ajokan (IK)	ngisilinga esukul(II)
egaali (Ik)	ekito (II)	ngikinyom nguludupakina (II)
ngilowi (II/Ik)	epikipik (IK)	ngiboro ngulukitaet (II)
esoda (IK)	ngakaritasia a ngiemuto (IK)	a TV (Ik)
alait (Ik)	asipiria ngina kitete (IK)	eyunipon (II)
afan (IK)	etaa (II)	akabat (IK)
abarap (IK)	arediyo (Ik)	ngakipi (II)

Epol nooi ayenut atyakatai ngina eyai kiding ngiboro ngulu iitanitae ka ngulu ecamitae. Ani ikiyee iwon epite ngolo angisilinga ikimarakini etyae aengyelit angiboro angulu ikiitanit ka angun ikianiyuni erae keyakasi ngisilinga ngulu ideuna anguna ka agyelunia ngiboro ngulu ikicamit.

Kingadate ngakigireta angisilinga angulu isitiyae iyong

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Anguna ka akingarakinia iwon akimarun ngisilinga ngulu esitiyae, ngulu etupakinete anadoketait angina ebuni, erae akingadat akaritas ngina eyai epite daadang ngolo isitiyaa iyong ngisilinga. Iitana iwon akitiya nu alotooma elap kori ngilapio ngiarei anguna ka ainakinia iwon nguna iyookino alopite angolo esitiyaere iwon ngisilinga. Ikipedori iwon acepaki aumokin anguna itiyaun. Ngacepakio ngiboro ngice ngulu edit ebei ngulu isitiyaere iwon ngadolae ngadi nait togyeletei anginakolongit, ikwa ngamugati ka ngitamutamui angidwe, iyatasi nooi ngina ikitamunia etyae ngolo egyelere iwon angolokaru.

Ani kikisitiyae iwon ngalipyo 4,000 ngarwa ngauni alotooma esabit alootel anguna ke ecai, imarun ngul 624,000 alotooma ekaru.

Ani kikigyeli iwon esoda nalipyo 4,000 anginakolongit imarun ngul 1,460,000 epeikaru

Ani kikigyeli iwon ebiya kori etaba ngolo erae esigara kori emira angadolae a 20,000 anginakolongit eraunete 7,300,000 ekaru epei.

Nyikingarakini iwon ayeere nguna angisilinga isitiyao angulu bon, ikingarakini nabo iwon akiwarun ngiwaitin ngulu acepaki icanicanere iwon ngisilinga pa eyenio.

Ngadoketa nguna kitiya

Nguna ke Ekariikon: Tokorakisi ekitaabo angikasiomak – Ekimar angisilinga angulu isitiyae ekal, ipedori iyong akisitiya akaritas na akingadaa ngisilinga ngulu daadang isitiyae iyong ke ekal kon – alosabit angolo ebuni kori akaoyan.



Akitatamet 3: Ayeere ekisitiyae ngisilinga ke Ekal (Atubet 2)

Ngatameta nguna apolok

- Adoketait ngina angaarei anayeere ngisilinga erae akimarun ngiboro ngulu ikiitanit iwon alotooma ekaru daadang
- Ikimaruni iwon anguna alokiding atyakatait ngina angisilinga angulu ikiriamunit iwon ka akiitanit yok

Ngiboro

- Etorube:Akaritas ngina eyeere (Anakitatamet angina a 2)
- Ekitaabo angikasyomak – Ngadoketa nguna eyeere 2 ka 3 (ngakaritasia 2- apeikaritas anguna apeitunganan)
- Ngakaritasia nguna apolok kori abao ngina kigira anguna elimununuyete ka ngakitoodikinet.
- Ngakalamwa nguna apolok

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN



Nguna ke Ekarikon: Kiwuak etorube – Akaritas ngina eyeere ngisilinga anakitatamet angina a 2 lowae ngolo epedoriata ngitunga aanyunia anguna ka akitatam.

- Alipite ibunio iyong tosubakinia eye ngolo igirere ngisilinga ngulu ibu iyong kisitiya?
- Ayai idiobore ngini abu ikituumok iyong a?

Tokona ikilosu akirap adoketait ngina a 2 ka 3 aguna ka ayeunia ekisitiyae angisilinga alokal.

Adoketait ngina a 2: Kimaru ngakiitaniata kon

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nginapei ikidaunia iwon akidar anakigir ayeunet ngina angisilinga angulu ikisitiyae iwon epeilap, ikipedori akigirakin ayeunet angisilinga angulu ikiitanit. Ani kikimamukar nu, ikipedori akigir nguna ke etyae angolo ikitamakini. Ikingolikini mono ekingaren nguna ikiitanit.

- Nyaanu ngakiitaneta nguna eyakare iwon daadang anguna ka ayaria ka akidaritor ngikalya yok itemokino?

Nguna ke Ekarikon: Kigir nguna atakanut nakaritas ngina apolon kori nabao. Toyenut ejok ebe nginibore igirio erae kire ngini iitana meere ca ngini ikicamit iwon ayakaunor.

Lopite ngolopei aponere tobolyakinere abolya ekingaren, tolomunito ebe etacio ngicesilinga angololap ka acepaki erae ngice ngulu etacio ngarwa angadi alotooma ekaru (akitoodikinet, ngisilinga a esukul, adyaka, agyelun ngikinyom) Totamunito nu akilo:

- Akimuj
- Ngiboro ngulu isitiyao ikwa ngakipi, ngakito/ngamakaae, alait
- Ngidekesio
- Akisiom – eyunipom, ngabukyo ka ngiboro ngice ngulu ke esukul
- Ngilowi
- Ngisilinga ngulu isitiyae anguna ka alosio, ikwa, apeteron, asubanakin ngiboda bodae, akidok atakisi, abas, amotoka kon ailope.
- Ngainanakineta neni ka Akuj apei alotooma ngatomon

Totyakatyaka nu tokona ngarwa ngaarei:

- Ngisilinga ngulu isitiyao angololap – ngiboro ngulu ikitaci angololap kori angina paki
- Ngiboro ngulu etacio – Ngiboro ngulu etacio ngarwa ngapeipei alotooma ekaru.

Nguna ke Ekarikon: Toramak etorube angakaritasia angunaarei anu nabao ka kiyaana ka atukot.

EKISITIYAE NGISILINGA ANGINATUKOT

Ngiboro	Ngarwa alotooma elap	Ebei angina paki	Akimorikin
Akimuj	30	8,000	240,000
Alait	1	16,000	16,000
Ngakipi	1	12,000	12,000
Ainakinet	4	12,000	48,000
Ngiboro ngulu ka akai ikwa ngulu itesegere	4	8000	32,000
Ngisilinga ngulu ke esukul	1	20,000	20,000
Ngisilinga ngulu isitiyae anguna ka alosio, ikwa, apeteron, asubanakin ngiboda bodae, akidok atakisi, abas, amotoka kon ailope.	30	400	12,000
Ekimar alotooma ELAP EPEI			380,000
Kimarutu 20% anguna angiboro angulu nyimamar			76,000
EKIMAR AELAP EPEI			456,000
Kirwanit ngarwa 12 alotooma EKARU EKIMAR			5,472,000

Akaritas 4

Toyeni ebe alotooma nginakaritas daadang eya ngulu iyatakinite anamiat.

- Anguna ainyo itamia iyong iyatakinitere iwon 10% kori 20%?
 - *Tari kikisudok iwon etyae angolo iyookino alosinga angulu isitiyao, epatana acepaki ayakaunor etyae ngolo nyiyookino kori akimuriakin icebore ngini amaikina togyelunae. Nyikitamakini iwon acepaki ngiceboro ngulu engesun. Anguna ka ayakaunor eyeune angisilinga yok ngolo iyookino emaikina eyakatar etyae edio ngolo alokidiana angulu eyeun. Epeirot erae akiyatakin (10% anamiat) ecerot erae akiyatakin ngisilinga ikwa 40,000 angolodola. Erae anakiyatakin idiobore nawae ngulu ayeun akisitiya. Ani kedaun ngisilinga lu anadaunet ke ekaru, anguna ipedori iyong akiyatakin toruwor epoida kori kisitiya agyelunia idiobore ngini apolon.*

NGAKISITIYATA ANGISILINGA NGACE

Ngiboro	Ngarwa ngea alokaru	Ebei anginapaki	Akimorikin
Eyunipom	1	120,000	120,000
Ngabukio a esukul	1	60,000	60,000
Ngilowi/ngamuk	2	60,000	120,000
Asubakin akai	1	100,000	100,000
Ekimar alotooma EKARU			400,000
Kimar 10% anamiat anguna engesuna			40,000
EKIMAR DAADANG ALOKARU			440,000

Akaritas 5

ETIC AIPEITUNGANAN

Nguna ke Ekarikon: Tokarak ngikitaaboi ngulu angikasiomak. Ayeere anguna angisilinga, adoketait ngina a 2 ka 3. Ani kelelak ngulu nyesiomito kingitak kitiyata angiareirei. Kori anginiuni. Epedorete ngulu esiomito akingarakin ngulu ngulu nyesiomito.



Isitiyao akaritas ngina emarunitere iwon nguna ikiitanit, kirikakis epite ngolo eyeere ngisilinga ngulu isitiyao (akaritas 4) ka akaritas nginace ngina (a5) alotooma nguna ekorunito nguna ke ekal kon.

Totamunito ngayeeta nguna angisilinga alolapio adaadang, ani kemam adio anakaritasia angun kiyatak.

Nginapaki irikakinia iyong tomora ayeunet kon ka ngulu kingitak ikes ikiinakis iyong adioosou. Epedorete ikes atamun idiobore ngini abu ikimuriak iyong.

Adoketait ngina a 3: Kimaru atyakatiat

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ikiyeni tokona iwon nguna ikiriamununui angolokaru ka etyae ngolo ikiinakit iwon anguna ka ayaria, erae na apaki ngina kimarunet atyakatiat ngina erae adoketait ngina a 3 anayeere ngisilinga ngulu isitiyao.

Alotooma akitoodikinet:

Ngulu eriamunun	- Ngulu isitiyaete anginapaki	- Ngulu isitiyao ngice	= EKIMAR
6,600,000	- 5,472,000	- 440,000	= 688,000

Anakaritasia anguna iyakatar iyes tolema ngisilinga ngulu isitiyaete iyes alotooma ngulu iriamununuyete iyes isitiyaete AKARITAS ngina angakanikapei.

- Ipotu iyes toriamut ekimar ngolo edongit kori edeni a?

Ngulu nyetacac

Ani kekuduoko ngisilinga ngulu iriamununui iyong akilo ngulu isitiyae iyong angun, iriamuni iyong. Erae ngin ationis. Toyenu ebe ngiboro daadang ngulu imaru iyong ikwa ngulu iitanit “erae kire ngulu iitana). Eyai idiobore anakimarunet angiboro angul kire imamukatar iyong a? Eyai idiobore ngini ipedori iyong akijal alotooma ekaru a?

Ani kemam idiobore ngini ipedori iyong akijal ka toyakatar eden, angun emaikina iyong toriam ecerot ngolo iriamunia ngisilinga anguna angakiitaneta angun. Emaikina toyakaun kire eden alotooma nguna eitana kire kori lobo ngulu eyaunete epoida kegyelar.

Akitatamet 4: Ayenun epite ngolo kisitiyaet Ngisilinga

Ngatameta nguna apolok

- Eya ngirotin ngulu alalak ngulu ikisitita iwon ngisiling
- Ejok akingadakin ngisilinga anerae ikingarakinete iwon apaki ngina pa etamakina
- Akiwuakin namucurusoo ejok anerae iyatakini ngisilinga yok moi
- Ejok ainakin ikwa ainakinet anerae ikiinakini iwon anakeroru angina ka Akuj ka akituruunio Inges

Ngiboro

- Etorube: Ngirotin ngulu isitiyaere ngisilinga - “Akirikar”, “Akingadakin”, “Akicurutaa” ka “Ainakin” (kigur ka totubutubu aenet 1)
- Etorube: Ngakadia nguna ka abolya a ekile angolo abaran ka ngolo angican ka (emaret anguna angisilinga erae kecamakinitae)
- Ekitaabo angikasyomak: Abolya angikisila ke ekile angolo abaran ka ngolo angican (Epei kitaabo anginitunganan)
- Ngakadia nguna nyigirir (20 angina tukot angina cici)
- Ngakalamwa nguna aolok (1 angina tukot angina cici)

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Nyaalu ngiboro ngulu egelegelya ngulu isitiyaa iyong ngisilinga?

Akirikar, Akingadakin, Akicurutaa, Ainakin

ETIC NGOLO KA ATUKOT ANGINA CICI

Nguna ke Ekarikon: Totyakatyaka ngikasyomak ngatuketa 3. Inak nginatukut ngakadia 20 nguna nyigirir ka kingitak ikes kigira apeitametai aloboro angulu egelegelya angulu isitiyaata ikes ngisilinga. Tolimok ikes kikatakis atamun ngiboro ngulu egelegelya ikw agelun “ngilowi”, “akimuj”, “akingadakin”, “agyelun ngalup”, “ngaatur”, “agyelun ngiboro ngulugyelanara” (nyiga alemar agyelun “emucele”, “ekarot”, “enyanya”, “airing aeguruwe”. Toesik ka ati totingite akad keng anguna ke ekiyan anatukot angina alalan ekau.



EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN – Etorube: Ngirotin ngulu isitiyaere ngisilinga

Eya ngirotin ngiomwon ngulu isitiyaere ngisilinga.

Akitoodikinet, nginapei elemunia eketan akidikidi/ngimomwa, eya ngiboro ngiomwon ngulu epedori inges akitiya anguna angiboro angidi.

1. **“Irikari”** – apolou ebe irikari inges anakimuj bon, emam nyeyakaun nabo anguna ka akisitiya ekau ka nyepedori akingarakinia iwon ariamunia ngisilinga moi.
2. **“Akingadakin”** – Kimujae ekau. Erae ngina ikingadakinia iwon ngisilinga nawae anguna amoi, eyakasi anguna amoi.
3. **“Amucurusoo”** –Akingadakin anguna angikinyom ekaru ngolomoi. Erae na ngina ikingadakinia iwon ngisilinga akingarakinia ariamunia ngulu alalak moi.
4. **“Ainakin”** – Inaki ekidikidi kori ngimomwa ngice neni angulu. Erae angina ikipotora iwon ngisilinga kerae neni aidio kori ikwa ainakinet lokelesiya.

Nguna ke Ekarikon: Kiwuak ngolomacar (Akirikar, akingadakin, amucurusoo, ainakin) kwap. Kingitak ikes kiwuakis nginakad egirete ikes Ekingaraen kwap lokoi epei. Taanyunite ebe ewuakis ikes ngakadio neni iyookino ka eyenunito ejok kisileerekin.

Ngina ikirikiria iwon idiobore engopiari ngin jik. Nyikiyakaunor iwon anguna amoi.
 Ani kikingadak iwon idiobore, ikingadakini anguna amoi.
 Ani kikiwuak lobo ro ngulu egyelanario, ikisitiyae ngisilinga alorot angolo elalauniata anguna amoi.

Ani kikiinak iwon idiobore, ikiinakini nguluce anakerit Akuj

- Nyaanu ngakitoodikiniata ngadi nguna epedorere iwon akisitya ngisilinga anguna ka alalaunia?

Nguna ke Ekarikon: *kingitak ngikasiomak kiyatakis nabo ngatameta 5 ngace angirotin angulu epedoriata akitalalaunia ngisilinga.*

Abolya ngina ke ekile angolo abaran ka ngolo angican



ABOLYA ANATUKOT ANGINA ALALAN – *Kisitiyata ekitaabo angikasyomak. Abolya ngina angisilinga ngina ke ekile angolo abaran ka ngolo angican, akigurun ka atubutub ngitorubei: Ngakadia ka abolya akilo angolo abaran ka ekile ngolo angican.*

Anguna ka akingarakin iwon ayenun ngatameta nu ejok ka nguna eyaunete ikilos abolyakin.

Nguna ke Ekarikon: *Totyakatyaka ngikasyomak angatuketa anguna edolito 2 kori 3. Ani kekuduoko kedolet ngitunga 8 epedorete ikes abolyakin angipepei akilo. Tokorakisi ngikisila ngulu ka abolya – ekitaabo angikasiomak: Ngikisila ngulu ka abolya. Toburosi ngikisila ngulu ka abolya.*



1. Tokorak ngakadia 10 (kori emaret) ngolo iriyan anginatukot
2. Inaki nginatukot ngakadia ngadi anguna ka acamun epite ngolo isitiyaata ikes ngisilinga kec.
3. Kirimok nginatukot ka kijaa ngakadia angisilinga aneni kec alopite angolo eseunitotor ikes itiyaete nguna etupakinete nu:
 - a. Inaki nginatukot ngakadia angiboro angakais kec ka/kori ngakadia angiboro angulu ka amucurusoo erae kegyelunito ikes apei.
 - b. Kingodiak ngakadia ngunakanikaapei nguna ka angaleu kapei kad ngina ka adiaka. Kingitak ikes toseut akad.
 - c. Ani keriamunito ikes akad ngina ka adiaka, itemokino ikes totaca ngakadia 2 nguna angisilinga. Anipa kepedorito ikes akitac atipei, etwakiyarete ikes ngakadia 3 alosilinga kec angulu eriamunete ikes.
4. Nginapei irikakinia nginatukot, inaki nait ngakadia 10 nguna angisilinga anguna ka atubet angina ebuni, imoriyarito ngakadia nguna angisilinga angulu ideuna anamucurusoo angina apotu ikes kitiyata kori anadaunet eesukul. Tolema ngakadia 3 aneni aidio angina abu toriam akad ngina ka adyaka nait pa apedorito akitac atipei.

Tobolyakisi nabo ngarwa ngadii.

Kitatam atukot nguna ka amucurusoo erae kemam idio ngini icurutae.

Kelunyar ngabolyasio ngadi erae kisitiyaete ikes ngisilinga kec daadang angina paki, angun kingarak ikes atamun nguna eyaunete ngun erae kingadakis ikes ngisilinga anguna ka akicurutaa akilo.

Tobyolyakisi nabo ngadirwa toyakaunos ngitunga nakingad ka namucurusoo.

ATAMATAM ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Anu apotu totakanut anabolya ana?
- Alipite ibunio iyong toyakaunor ibolya abolya na?
- Alipite ibunio iyong toseunia nguna itiyae?

- Iyakatar iyong ngisilinga ngulu etamakina anginapaki icamitor iyong akitiya nguna a?
- Alipite itoodiunitor abolya na nguna etakanete?
- Ngina eyakaunotor ngikalya ngisilinga nyaanu nguna itiyaata ikes ngisilinga lu?
- Anitionis eyakatar ngikalya anguna ka amucurusoo?
- Anguna ainyo itamia iyong ebe ejokia ekulyakit akiwuakin ngisilinga namucurusoo?
- Anu epedorio iwon akitiya anguna ka akitapatania ekulyakit toyakaunotor amucurusoo?

Epedori ekulyakit akingad kori amucurusoo a? *Kituuruwan*:

- Egegong ekulyakit amucurusoo kori akingada, nait ngulu ecamito epedorete ajalakin ka akitojokun akiyar kec.
- Ipeibore nooi ngini erae ametegu alokulyak erae ngitunga ngulu einanakinete ngisilinga. Anguna ka akiuriaria nguna nyetakanut iitanito ngikulyak tosubakinae ikes alotingitene ngisilinga anguna ka akiyar angina etakanuni ikwa ngikiitasinei, atwanare, ngidekesio ka ngulu dang.
- Nginapaki eriamuniata ngikulyak ngisilinga ecamito agyelun ngiboro ikwa a T.V kori akimuj ngina iyatakina. Tari angina amamukar ibore erono aloboro alu, nyerae ikes aseunet ngina iyookino. Ani kerae kiwuak ekulyakit ngisilinga lu namucurusoo, akilo angun, kepedo inges akitojokun akiyar keng akilo anapaki angina ebuni.
- Ikwa nyetakania anabolya ana, nyisitiyaete ngikulyak angina paki ngisilinga kec alorot angolo ka aosou. Ikilimokinete iyong ngikulyak ngulu alalak ebe nyeyakatar ikes ngisilinga ngulu kingadakina nait eyakatar ikes ngulu itemokino agyelia ngagwe nooi etule.

KA IRUKITOS

Kiyaana:

- Ngiyai ngisilinga ke ekal kon irikanari, ingadae, icurutaa kori iinanakini?
- Itamakinit iyong ebe erae lo etiae ngolo iyookino a? Iwakinit iyong itemokino namucurusoo, ingadae a? Iinanakini a?
- Alipite ipedoria iyong akicurut akilo?

Ekitaabo angikasiomak: Abolya ngina angikisila a Ekile angolo abaran ke ecanaanot

Ngulu elomunito

Eriamuni nginatukot ngakadio angisilinga 10 (kori emaret) anginabolyakinet

Ngulu isitiyao

Ecamakinosi nginatukot epite ngolo ecamitotor ikes akisitiya ngisilinga kec. Nyemaikina iyes kisitiyata ngakadia angisilinga daadang anginabolyakinet.

- Akimuj - Ngarwa ngaarei apeikolongit 5
- Akiring 7
- Akimuj ngina ajokan 10
- Alait 2
- Esukul ikotere ngidwe 1 anginikoku (iyakatar 3)
- Ngiboro ka akai
 - Ecoron 5 Ngikicolongo ngulu apolok 2
 - Egiali 2 Asubakin ebibiru 5
 - a TV 3 a Stereo 1

Akad ngina ka adyaka

Ani kidiaka iyong iitana totac ngakadia ngaarei anguna angisilinga angulu elemunio aneni angulu eriamunio ka ekito. Ani pa kipedorit iyong akitac atipei anguna itwaniarai iyong ngakadia 3 alotooma ngisilinga kon ngulu iriamununu (ngaarei anguna ke ekito ka apei anguna angisilinga angulu iyatakinite losilinga ngulu iyauni iyong)

Akiwuakin namucuroo

Ipedori iyong anginabolyakinet aseun akicurutakin angisilinga. Itemokino anginamucurusoo angina angakadia 3 angisilinga iriamuni iyong 1 angisilinga anginapaki ebolyakinere. Anapaki ka adio, ipedori iyong agyelar ngiboro kon nait iriamuni iyong ngakadia 2 bon nguna angisilinga angulu igyelaria iyong ngiboro kon.

Esukul

Anguna anginikoku irikakini ngapakyo ngauni anguna ka akisiom iriamuni iyong ngakadia nguna iyatakina angina bolyakinet.

Akitatamet 5: Ayeere ngisilinga ke Ekal (Atubet 3)

Ngatameta nguna apolok

Eya ngiboro ngikan ngulu apedorere iwon akisitiya ngisilinga ngulu ideunun kedaun alemar angiboro ngulu iitana alosilinga angulu eriamunitae:

- Akingadanakin
- Akicurusakin
- Ainakin
- Akisitiya aloboro angulu ikicamit
- Akingadakin anguna aibore aidio

Ngiboro

- Etorube: akaritas ngina eyeere ngisilinga (Akitatamet 2)
- Etorube: Ngirotin ngikan ngulu isitiyaere ngisilinga (ngingaeta angakaritasia 3 Kigur ka totubu atyaket 1 alotooma ngina ngaaret)
- Ekitaabo angikasiomak.: Adoketait ngina 4 ngina ka ayeere (Apeikaritas anginitunganan)
- Ekitaabo angikasiomak: litanito ngikasiomak ngakaritasia kec nguna ilelebiara nguna angadoketa ka 1-3 nguna ka ayeere ngisilinga alotooma akitatamet 2 ka 3, ngitorubei 1-6
- Abao/akaritas ngina apolon ka ngakalamwa nguna apolok
- Emaikina ekarikon eyakatar ngakaritasia nguna ka adoketait 1-4; ngakaritasia 1-7

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN



Nguna ke Ekarikon: Kiwuak etorube ngolo ka akitatamet angina a 2. Akaritas ngina eyeere ngisilinga nakibois ngina epedoriata daadang aanyun anguna ka atupakinia anakitatamet.

- Alipite anatukot ana isitiyaata ngitunga ngisilinga ngulu eya kidiama nguluce ngulu eriamununuyete ikes?

Ikilosu tokona aanyun adoketait ngina a 4 anayeere epite ngolo angisilina: Atubun epite ngolo isitiyaere ngulu edeunosi ka aosou.

Ngirotin ngikan ngulu isitiyaere ngisilinga

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Meere nginitunganan daadang eyakaunotor eden anginapaki eyeere iwon ekisiyae angisilinga anginapaki anadoketait ka 1 tari 3. Ani pa kiyakatar iyong eden angun, ipedori iyong ageikin ayeere epite ngolo isitiyaere ngisilinga ngulu ideuna. Eya ngirotin ngulu kan ngunlu egelegelya ngulu ipedori iyong akisitiya angisilinga kon ngulu ideuna.



Nguna ke Ekarikon: Kinenek etorube alotorubei: Ngirotin ngikan ngulu kisitiyaet ngisilinga. Ipei anginapaki, ikwa iyaniata ngolokoi. Torucok ka abolya ngina aponi tobolyae anakitatamet angina alunyar isiyookinit.

1. Akingadakin

Totamu eemut a Yosepu aloBaibul?

- Eyai itunganan idio ecamit akiyanakin iwon a?

Aponi togyelarae Yosepu lomucurus ngulu angirikon ka aponi yai Ijipit. Aponi kiwuakinae inges mabus ketakanu akisitakineta ngina ka alyokonu. Apei kuwar abu Parao toyakauno ka akirujaet ngina pa apedorit inges ayenun apolou, ka nyepedosi tari ngikaosok keng alimokin inges apolou ngina ka akirujaet. Angun, abu ngolo arae etic keng atingit ekopo totam ebe ngina ayakar inges lojara abu Yosepu tolimok inges apolou ngina ka akirujaet keng. Aponi yaarae inges Yosepu neni a Parao ka anakingarakinet ka Akuj abu tolimok inges apolou ngina ka akirujaet. Anakirujaet aya ngaatuk nguna atumak ngakanikaarei nguna apotu toyakaunos ekingaren ka ngaatuk nguna ekarak ngakanikaarei. Apotu ngaatauk nguna ekarak nguna kanikaarei tonyama ngaatuk ngunakanikaarei nguna atumak nguna ke ekingaren. Nait kedaut ikes akinyam ikes amam idio abu tolim ebe apotu ikes tonyama ngaatuk nguna atumak. Ngunapei apotu totakanut anguna angikinyom. Abu Yosepu kisileereu apolou ebe eyakaun ngikaru ngikanikaarei ngulu eyakaunor akimuj ngina alalan ka ngikaru ngikanikaarei ngulu eyakaunor akoro. Abu inges inaki Parao aosou ngina ka akingada akimuj alokaru angulu ayakar elal anguna angikaru angulu aronok. Abu Parao yaa aosou keng ka aponi toiunae Ijipit anakoro.

Lopite ngolopei anapaki a Yesopu. Ikiponi iwon dang eriamununuyo ngapakyo nguna ajokak ka nguna aronok anakiyar yok. Etakanete ebi eroko ngapakyo daadang, nait ani kikiyakar iwon idiobore ngini ideun anakitac ngiboro ngulu iitana, angun nyerae ngin apaki ngina aronon erae apaki ngina kingadakineta. Anakiyar yok eyakaunoi iwon napakyo nguna iitanere ngisilinga – alodekesio, alokaru angulu nyilemunitor akimuj kori emamukar akilem ngina ajokan alokiitasinei, anatwanare ka nguluce dang. Ikwa abunio Akuj kitoodikinia Yosepu, iitana iwon akingadakin nginapaki eyakaunor ngini ideuna ikotere ikipedoria asubakinor anapakyo anguna aronok kire. Tari kikingadak iwon ngini edit anginapaki idiatasi nu elalarosi. Ani kideniu iyong anapaki angina iyakaunor locan, angun, iriamuni iyong atemar egogong iyong akiyotor anakulyako.

Ani keyai idio ngini ideuna, angun, ipeibore ngini emaikina iyong kitiya arae akiwuar nawae angina angidekesinei angulu engesunun pa itamakina.

2. Akicurutakin

Ecerot ngolo ikipedoria iwon akisitiya ngisilinga ngulu idongete erae akiwuakin loboro ngidi ngulu epedorete ainakin iwon ngisilinga ngulu iyatakina anguna amoi. Ikipotu iwon oanyutu nu itiyaasi anabolya angina ka akitatamet angina alunyar. Ani kikiwuak iwon ngisilinga namucurusoo ikiriamuni iwon akingarakinet ngina iyatakinotor. Anayeunet yok angina angisilinga ikiwuak iwon nawae ngisilinga ngulu ka akitare ngamanat yok ekaru ngolo ebuni. Anakiyatakineta ani keyakaunere iwon ngisilinga ngulu itemokino, epedorio iwon akiwuakino ngidi loboro ngulu inyakunete epoida ikwa ngibaren (ngikokoroi, ngabatae, ngikulukulo). Abwali ngina angikolya, amana ngina angidias kori emanikor angaraito. Totamak ka acoit anguna angiboro angice angulu ipedori iyong akiyatakinia ngisilinga kon. Ani kigeu iyong aibore angina edit angina eyauni epoida, angun, ekaru ngolo nooi kiyatakin nabo ngulu ideuna kisiyak akitodokar ngiboro kon anguna ka ariamunia ngulu iyatakina. Igeuni iyong akiyotor anakulyako anerae angolokaru iyaata amucurusoo kon.

- Nyaalu ngirotin ngulu iwuakini iyong ngisilinga kon kipoidata?

3. Ainakin

Ebala Ebaibul ebe ikiinakini iwon Akuj isitiyao nginapaki kipimet ikiinakinia iwon (Luka 6:38). Ani kikiinaki iwon ka apatanu, angun, ikitalakari iwon akuj alotooma akiterereng iwon. Ani kikinak iwon ngikudwo, ikitubi iwon akitererengiet ngina ka Akuj aneni yok. Iitana iwon oyeutu ainakin, nait nabo dang ewarutu ngulucetunga kori ngiticisio ngulu ikipedori iwon ainakin.

- Nyaanu nguna iwarit iyong akilo ewae ngolo ka akियar kori ngolo ka ainakin ngainakineta?
- Ani kire kikinupit iwon nguna a Luka 6:38 angun, nyaanu nguna emaikina torae nguna esyaunak aneni yok? Akijaun kori ainakineta?

4. Akisitiya ngisilinga aloboro angulu “ikicamit”

Kire jik ani keyakasi ngisilinga ngulu ideuna ikipedori iwon akisitiya aloboro angulu ikicamit. Iitana iyong toripik akigiret angiboro angulu kire iitana ka toseu kire ngulu epolok anguna kon. Nyemaikina iwon oyakaunotor akitemiet ngina ka acamit angina ka akikwaanikinor ka ngikalya angulu, nait akilo totamunite mono ekingaren nguna angini ikitopoloorit Akuj. Asubakin akai kori akiduk ecoron erae ngiboro ngulu apolok nooi. Anguna angun, iitana iwon acoikinit akisitiya ngisilinga ngulu alalak aloboro angulu ikote a T.V, Boda Boda, mati keyakasi ngisilinga ngulu ideuna. Akilo akigyel ngiboro ngulu ikitalakarete kori ngulu kisitiya ca ikongina, epol nooi akiwuakin ngisilinga kon namucurusoo ikotere iyatakin ekaru ngolo moi. Ikwa iyatatar ngisilinga kon angun, ipedori iyong akisitiya ngisilinga kon aloboro angulu ikote ngul. Angina iyeunitor akisitiya ngisilinga kon anguna angiboro angulu emaikina iyong toyaria, ipedori iyong akiyatakin eriamune kon angisilinga angololap ikotere epatanuni iyong alosit akimorikin ka ngikonei kon ka ngace dang.

5. Akingadakin ngisilinga anguna aidiobore

Aponi iwon ekingaren kiyanae anguna ka akingada ngisilinga anguna engesun ka nguna nyetamakinitae. Erae akingada ngisilinga anguna aidiobore, erae ngisilinga ngulu icamitor iyong akitiya ediotic, ikwa adukio akai ngina kitete, agyelunia eboda boda. Eyayete iyong ngiboro lu ekaru epei idyaasi ngisilinga. Ejokinit iyong akidiat ngisilinga lu akilo alosit loden anguna ka ariamunia. Ipedori iyong apakar ngisilinga lu angolokaru anguna ka ariamunia ngiboro lu. Ecerot ngolo kingadaet anguna angiboro alu erae akicurutakin aloboro toriamunia epoida anguna angiboro alu erae akicurutakin aloboro toriamunia epoida anguna angiboro alu. Akitoodikinet, ipedori iyong akiwuakin ngisilinga nadupakin ngikito ngulu edukere, ani kepolou totub toriamunia ngisilinga ngulu isubakinia akai kon. Emaikina iyong totiamarite tari ngina iriamunia iyong ngisilinga.

- Nyaalu ngiboro ngulu apolok ngulu icamit iyong akisitiya ngisilinga anguna ka akidyatunia?

Adoketait ngina a 4: Kisitiya ngulu ideuna ka Aosou

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ikidau iwon asubanakin adoketait ngina 1, 2 ka 3 nguna ke eyee alokisitiyae ngisilinga. Ikilosu tokona alosikin epite ngolo kisitiyaet ngulu ideun.

Aponi iwon kirikakinae anakitatam angina a 3 ayeun anatutubet angina ke ekingaren anayere ekisitiyae ngisilinga. Ikiyakar 688,000 ngulu apotu kideun. Ikipedori tokona ayeun epite ngolo kisitiyaet ngisilinga lu.

Nguna ke Ekarikon: Toramak etorube lo nabao kori nakaritas ngina apolon:

Ewae ngolo eyeere	Etyae
Akingadakin	80,000
Akicurutakin	200,000
Ainakin	80,000
Ngulu icamit	120,000
Akidyat anguna ariebo	200,000 + 8000 = 208,000
Imoriunio	688,000

Akaritas 7

Kitocaik – Totamak ebe aponi iwon totubunoe 80,000, akicurutakin 200,000, ainakin 80,000, ngulu isitiyao 120,000 nguna ikicamit ka akingadakin 200,000 anguna ka angyelunia eboda boda. Ani ikimorikini iwon nu daadang ikiriamuni 680,000 anguna, eringa ikiyakar 8000 anguna ka akimorikin neni angulu. Otamakisi ebe aponi iwon tocamunae akiyatakin losinga ngulu ke eboda boda.

Toyeu tokona epite ngolo angisilinga yok. Toanyu ngisilinga ngulu ideuni anakitatamet angina a 3. Kigirak nu kwap kigirak etyae angulusilinga icamit iyong angolowae. Angun, kimorik daadang. Ani kelalak ngulu imoriunitae emaikina iyong tolemu ngice, ani kekuduoko emaikina kiyatak kidiamo.

ETIC AIPEITUNGANAN

Nguna ke Ekarikon: Tokora ekitaabo angikasyomak: Ayeere ekisitiyae angisilinga adoketait ngina a 4. Kingitak ngikasyomak kirikakis etic keck a akimarun.



Nginapei irikakinia iyong ayeere ngisilinga kitoodik ngulu ka kingitak ikes anguna ka asubakinet ka adio erae keyakatar akingarakinia iyong.

KINYAKUTU NU

Nguna ke Ekarikon: Ikwa itiyaa iyong nguna ka aburor alokwap, kotoodiu anasubakinet akitoodikinet kon ka kisimukek ngikasyomak akisibak etic kec kori totupakis ekitaabo kec ngolo angikasyomak.

Oburosi ngadoketa daadang:

Adoketait ngina ka 1: Kimarutu ngisilinga ngulu elomete. (Ekitaabo angikasyomak: Akitatamet: Ayeere epite ngolo kisitiyaet ngisilinga adoketait 1) Ekimar angulu elomete (akaritas 1) ngulu esitiyaar alotooma ngulu eriamunitae (akaritas 2) ekimar angulu alomut (akaritas 3)



Adoketait ngina a 2: Kimarutu ngisilinga ngulu angiboro angulu iitana. (Ekitaabo angikasyomak: Akitatamet 3: Ayeere epite ngolo kitiyaet ngisilinga adoketait 2)

Ngisilinga ngulu isitiyao angololap (akaritas 4) ka ngisilinga ngulu isitiyae anguna angiboro angulu (akaritas 4) ka ngisilinga ngulu isitiyao anguna angiboro angulu (akaritas 5). Nyikimuriak akiyatakin ngisilinga angiboro angulu engesunun.

Adoketait ngina a 3: Kimarutu atyakatait (Ekitaabo angikasyomak. (Akitatamet: Ayeere epite ngolo kisitiyaet ngisilinga, adoketait ngina a 3)

Ngisilinga daadang ngulu alomut – ngisilinga ngulu isitiyao aloboro jwi jwi – ngisilinga ngulu isitiyao aloboro angulu = Ekimar (akaritas 6)

Adoketait ngina a 4: Kisitiya ngulu edeun ka aosou. (Ekitabo angikasyomak: Akitatamet 5: Ayeere epite ngolo kisitiyaet ngisilinga. Adoketait ngina a 4)

Nguna aponi tocamunae (Akaritast 7)

Etupakinete, ikilosi iwon akisisaun erot epei ngolo ikingarakini akidarit eye yok ngisilinga ngulu isitiyao.

Akitatamet 6: Ekisitiyae Ngisilinga

Ngatameta nguna apolok

- litana erot ngolo kingadaet ngisilinga ngulu ikiyee
- Erae erot ngolo ka abaasa ngolo ajokan alokisitiyae ngisilinga
- iitana ekile ka aberu inakiina anakingada ka ayeere ekisitiyae angisilinga

Ngiboro

- Etorube: Ngimacarin ngulu ke ekisitiyae (1 eenet igurunitae ka etubutubuuno)
- Etorube: akitoodikinet ka abaasa, emacaritae sek (1 eenet angabaasae emacaritae)
- Ngabaasae nguna nyigiritae (10 anginitunganan)
- Etorube: Ngakadia nguna angisilinga angulu erae ngakaritasia etyae 1,000,000. Toyenunite ejok ebe epedor atyakyatyaun loboro ngulu edisiak. Ipedorete iyes akisitiya ngisilinga angakadia anakitatamet angina ka a 1, ngulu ideuna 4000 ngakadia nguna adaun ainakin.
- Ekitaabo angikasiomak: Emaikina ngikasyomak toyakatar eyee ngolo isitiyaere ngisilinga ilelebiara anadoketa 1-4 (akitatamet ngina ilelebiara ngina alunyar)
- Ekarikon – Akitoodikinet ngina ka ayeere ngisilinga ngulu isitiyao ngina ilelebiara anadoketa a 1-4 (anakitatamet angina alunyar)

Akisileerekinet

Adoketait ngina esyaunan anarakau ngikeyokok angisilinga yok ngulu ajokak erae ayeere ekisitiyae angisilinga. Anguna angun, nyitemokino nguna bon. litnan iwon atupakinit eyeune. Nguna nyiyooro anginapaki ebe epatana ayeun ekisitiyae angisilinga nait atupakin ayeunet egelaana. Anguna angun, anatupakin iyong elope alopitesio epedor ngun.

- Alipite tokona isitiaa iyong ngisilinga kon? Alurotin isitiyae iyong atupakinia ngiboro ngulu egelegelya ngulu iitanitor ngisilinga?

Anakitatamet ana ikilosu iwon aanyun erot ngolo kitete ngolo etingere iwon ngisilinga isitiyao ngabasae.

Erae adoketait ngina esyaunan anguna ka akile ka aberu acamun anainakina ikes atupakin epite ngolo isitiyaata ikes ngisilinga ngulu adaut ikes ayeun. Ani kerae ipeitunganan bon einakina, iriamuni iyong ebe nyitiyakin ngun. Inakinos kaapei alongaren Akuj akikikatakin akisitiya ngisilinga ngulu ikiinak Inges iyes ka aosou ka akiwuapakin nguna iyeut akitiya.

Epite ngolo ka Abaasa

ETIC ANATUKOT ANGINA ALALAN – *Kisitiyata etorube: Ngimacarin angisilinga angulu isitiyao ka ngabaasae nguna angakitoodikineta.*

Nguna ke Ekarikon: *Kisitiyata erot ngolo ka abaasa lo daadang alotooma atutubet ngina a - d.*

Erot ngolo ajokan ngolo epatana anguna ka akidaritor ngisilinga kon erae epite ngolo ka abaasa. Anakisitiya erot lo ikityakyatyaek iwon ngisilinga alopite angolo eyeunitere ka kiwuakinae nabaasae. Angun, ikisitiyae iwon ngisilinga ngulu ewuakin nabasae anguna angiboro angulu iitana. Anakitiya nu, ikiricakini ejok ebe nyikisitiyae ngulu adeparito ngulu eya tooma nabaasa. Anguna ka ayenun nu ejok ikianyuni akitoodikinet.



Nguna ke Ekarikon: Kiwuak ngolomacar alotorubei a 6 ngimacarin angulu isitiyao kwap kori lomesa ka kitoodianakini iyaanete. Kisileerek ebe ilosete iyes akiyan anguna angimacarin angisilinga angulu ke ekal, ngulu egelaaka ka nyerae ngisilinga ngulu isitiyao, tokonpei.

Ngulu eriamununuyo	Ngulu isitiyao angololap	Ngulu isitiyao angolokaru	Ngisilinga ke Ekal
--------------------	--------------------------	---------------------------	--------------------

Itamunito iyes anayeere ekisitiyae angisilinga ebe eyakare iwon ngiwatin ngiuni ngulu isitiyaere ngisilinga yok.

1. Ngisilinga ngulu eriamununuyo kisitiyaetei
2. Ngisilinga ngulu isitiyao angololap
3. Ngisilinga ngulu isitiyao anangesunun aidiobore

Epedorio iwon alemun abaasa angisilinga angulu isitiyao. Ikiitanit apei baasa ngina angisilinga angulu ikiriamununui, apei ngina angisilinga angololap ka apei ngina ka asubanakin akai, apei ngina angilowi ka apei ngina angiboro angulu cicik etakanunuyete.



Nguna ke Ekarikon: Kiwuak ngabaasae nguna esubakinitae anakitatamet angina a 6 alotorubei. Ankitoodikinet A. Ngabaasae nguna 6 nguna angisilinga angulu isitiyao, tosee alongaren ngikasyomak. Kisileerek ebe idau iyong asubakin ngabaasae iwuapakinitae ekisitiyae ayeunet angisilinga anakitoodikinet angina ipotu iyes kitiyata anakitatam eringa na.

Kingitak tokona atukot kiwuak ngabaasae nu iyookino alopite angolo imacaritor iyong ekingaren, kiwuak ngimacarin 6 angisilinga angulu isitiyao.

- Lowae ali alomacarin angulu isitiyao emaikina kiwuakinae ngabaasae nu?

Ngulu eriamununuyo	Ngulu isitiyao angololap	Ngulu isitiyao aloboro angice
Kisitiyaetei angolokaru 2,000,000	456,000 angololap	Asubanakin 100,000 angolokaru
		Ngulu engesunun 40,000 angolokaru
		Ngulu etacere esukul 180,000 angolokaru
		Ngilowi 120,000 angolokaru

- Ani eyakasi ngisilinga ngulu angiboro angulu engesunun anayeunet angarwa angaarei anabaasae anu?
 - Eyakatar ngisilinga ngulu isitiyao anapaki angina engesunun akecebaasa losilinga ngulu angiboro anguluce.
 - Ngisilinga ngulu isitiyao angololap aloboro angulu engesunun imorikina losilinga ngulu ke epeilap.

Ikilos tokona aripikin ka apei epite ngolo isitiaere erot lo.

a) Toyeu ekesitiyae ngisilinga ke ekal kon

Nginapaki iriamunia iyong ngisilinga, emaikina iyong mono tongicak napael adio. Enyaritae apael na ngina angisilinga angulu ke ekal.

Nguna ke Ekarikon: Kiwuak ngakaritasia nguna esubakinitae nguna angisilinga lotyae a 1,000,000 tooma lomacar ngolo angisilinga ke ekal.

Erae alotooma neni iyai iyong, ipedori akisitiya abaasa, asaduku ngina egolol, abanki kori adiokibois ngina ipedori iyog akingadakin ngisilinga.

b) Kiwuak ngisilinga lowae ngolo isitiaere angololap

Anakisyakinet angololap tolem ngisilinga ngulu ke ekal kiwuak etyae ngolo iyookino tooma nabaasa ngina angisilinga angulu isitiyao angololap.

Ecamito ngicetunga atyakatyak alotooma abaasa ngina ke epeilap angabaasae anguna egelegelya nguna angiboro angulu ikote akimuj, ngiboro ngulu isitiyao alokai ka nguluce dang.



Nguna ke Ekarikon: Tolema abaasa ngina ke ekimar angolo (456,000 angololap ka kiwuak nginabaasa ngina esubakinitae anakitatamet angina a 6 akitoodinet a etorube 8: Akiyatakinet angilapio angikan ikwa itoodiunitere alokwap, ngisilinga ngulu isitiyao angololap. Angun, kingitak atukot ileleba ngabaasae nguna angololap angisilinga ke ekal.

Imoriun lu lotyae ngolo ke ekingaren ngolo angisilinga angulu isitiyao angololap a ?

Ngisilinga ngulu eriamununuyo	Ngulu isitiyao angololap	Ngisilinga ngulu isitiyao aloboro anguluce
Ngulu elomete kisitiyaetei 2,000,000 angololap	Ngulu idongito 120,000 angololap	Asubanakin 100,000 angololap
Ngilowi 120,000 angololap	Esukul 20,000 angololap	Ngiboro ngulu engesunun 40,000 angololap
	Ngainanakineta 48,000 angololap	Ngisilinga ngulu ke esukul 180,000 angololap
	Akimuj 240,000 angololap	
	Alait ka ngakipi 28,000 angololap	

c) Kiwuak ngisilinga ngulu isitiyae iyong angolokaru

litana ngabaasae nguna angolokaru kiwuakinae apei kiwuakinet bon alotooma ekaru. Emaikina nu torae kelunyar ariamun iyong ngisilinga ngulu alalak alotooma ekaru. Akitoodikinet, alotooma kidau iyong akilem ngikinyom, kelunyar akilem kiwuak ngisilinga nabaasae.

Nguna ke Ekarikon: Kisileerek anakitoodikinet ana ebe kelunyar akilem ngikinyom ngulu ke emucele. Kingitak atukot kiwuakis ngisilinga nabasae isitiyaete ngisilinga ngulu ke ekal.

d) Ekisitiyae Ngisilinga

1. Ekisitiyae ngisilinga anabaasae bon

Nyitap ngisilinga ngulu ke ekal nabo tari elap ngolo etupakini. Kisitiya ngisilinga ngulu anabaasae bon.

Akitoodikinet, ani kiitanit iyong ngisilinga ngulu ka alait tongaa abaasa ngina a ngisilinga angulu isitiyao angololap, ido kisitiya ngisilinga ngulu. Ani kedaun ngisilinga anabaasa angina, angun, nyipedori iyong akisitiya ngicesilinga anibore angin. Emaikina iyong kidareu tari edoli elap ngoloce nabo.

Nguna itemokino bon erae anapaki angina engesun, ikwa alosit lodakitar ka akitac ekitoe. Angun, ipedori iyong alemun ngidi anabaasa angina idaritere nguna engesun totaca. Nyisitiya ngisilinga ngulu ka abaasa ana anguna ka atacia idiobore ngini icamit iyong, ikwa ngilowi ngulu kitete. Kisitiya anguna iitana bon. Emaikina iwon eyapara ka oyakatar ngipitesio ngulu ajokak ka edareutu tari ngina ikiriamunia ngisilinga agyelunia idiobore.

Iriamuni iyong ebe anadaunet angololap iitanit iyong akimuj ngina ajokan ngina eyakaunotor ngisilinga nabaasa, nait akimuj nginapei sek anginakolongit angina esalunia elap.

Itemokino iwon oceikinito alemun ngisilinga ngice alosilinga angulu ke ekal. Nyerae ngisilinga lu ngulu ingadatae ikongina. Eyakatar ikes ayeunet daadang. Ani kikilema iwon ngisilinga anabaasa ke ekal, angun, nyeyakaun ngulu itemokino anguna ke ekaru daadang. Ani kikicamit iwon ngisilinga anguna aidiobore, iitana iwon ariamun ecerot ngolo eriamunere ngicesilinga toriamunia ibore ngini. Nait nyemaikina iwon agyelun mati keriamun ngisilinga ngice.

2. Tokorak ngulu ideuna ka aosou

Ani kiyakatar iyong ngulu ideuna, ipedori iyong dang asubakin ngabaasae anguna anginibore iyeunit iyong akisitiyaa ngisilinga ngulu ideunosi, ikwa akingadakin, akicurutakin kori ainakin ikwa ainakinet.



Nguna ke Ekariikon: Kiwuak ngabaasae nguna edeun (Ngitorubei: akitoodikinet angabaasae – akitoodikinet c) totyakak lomacarin. Kingitak atukot kiwuak tooma kec ngisilinga ngulu ideuna alosilinga angulu ke ekal.

Akingadakin	Amucurusoo	Ainakinet	Ngulu ikicamit	Ngulu angiceboro
80,000 angolokaru	200,000 angolokaru	80,000 angolokaru	120,000 angolokaru	208,000 angolokaru

Anakitoodikinet ana, nyeyakaun ngisilinga ngulu itemokino ngulu kiwuakina nabaasae ngun eriyen. Tari angun dang, anakinada kon ngisilinga anguna aibore aidio ikwa e Boda Boda ngolo igyeno iyong ebe ikingarakini anamucurusoo kon angun, emaikina iyong kitogogong aseunet ngin aloboro angulu.

Erae na adaunet akitoodikinet yok alokisitiyae ngiboro ngulu alokai yok.

Nguna kitiya

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Anibo ekisitiyae angisilinga angulu eriamununuyo?

- Anguna ainyo itamakinitotor iyes atemar nyetinga iwon ngakiro angisilinga angulu eriamununuyo ane?
 - Iitana topakaritetei ikes alosilinga angulu ikisitiyae iwon aloboro akai.

Aponi kimarunae ngisilinga ngulu isitiyao alokai angololap ka ekisitiyae angisilinga aloboro angice, isitiyao ngisilinga ngulu eriamununuyo ngulu eya lowae ngolo ke ekimar daadang angisilinga angulu iriamununui iyong.

Ngini daadang amucurusoo kori ngini itiyae, itemokino toanyunite ebe iwuakinitae ngisilinga ngulu elomete nabaasae anguna ka akisitiya eringa ngiwuakina ngisilinga nabaasa ngina ke ekal.

Ikipedori iwon akisitiya erot ngolo ka abasaa nginapei ayeunia ka etingitene angisilinga kon dang, nait itemokino ikes totyakaritetei alosilinga angulu isitiyao anginakolingit ka ngulu isitiyao aloboro angice.

NGAKINGISETA NGADI ANATUKETA ANGUNA CICIK

Nguna ke Ekariikon: Kingitak ngikasiomak ayeun ngatuketa ngunacik nguna a 3, kidongo neni epedoriata ikes akingolikinia akitoodikinet. Iyakaunotor iyes ngakingiseta ngadi 7 etupakinitae akitoodikinet na:

Ngakingiseta:

- 1: Anibaasa isitiyae iyong anguna ka agyelia akimuj?
- 2: Anibaasa isitiyae iyong anguna ka atacia esukul?
- 3: Anakitoodikinet ana, anibaasa isitiyae iyong alosio kinga anguna ka agyelunia esoda anakiriamakin ka ngikonei kon anadaunet a elap?
- 4: Aringa iyong irikakini etic ngolo apotion ngolo angirwa angiarei alokiding elap. Ai iwuakini iyong ngisilinga lu?
- 5: Adyakakin toto kon emam pa itamakinit iyong ka iitana ekitoie ngolo angisabito angiarei. Anibaasa ilemunia iyong ngisilinga?
- 6: Alipite ipedoria iyong akiwuanakin alokaru ngisilinga ngulu isitiyao erae kiriamununui iyong emucaara kon ngolo edit alokaru adaadang?
- 7: nyo isitiyaa iyong ngisilinga ngulu nyisitiyae alolap alo anerae ibu iyong nyisitiyaa ngisilinga daadang ngulu ibu iyong toyeyu akisitiya alotooma elap ka iyakatar dang ngulu angiboro angulu engesunun ngulu edeuna?

Ngabongonokinioto:

- 1: Ngisilinga ngulu isitiyao anginapaki. Abaasa ngina ka akimuj
- 2: Ngisilinga ngulu angiboro angulu. Abaasa ngina ke esukul
- 3: Ngisilinga ngulu isitiyao angololap. Abaasa ngina angisilinga angulu ideun angololap.
- 4: Apei ngina ke ekal (itamakinit ebe aponi todaunae akiwuakin ngisilinga ngulu eriamununuyo)
- 5: Eyakaun ngun alokisitiyae ngisilinga, epedori nu acepaki aruwor
 - a) Losilinga angulu isitiyao angololap, anabaasa angina agisilinga angulu ideunosi (anerae imoriyarit eyee kon ngulu isitiyao anguna angiboro angulu engesunun angololap)
 - b) Ngisilinga ngulu isitiyao anguna angiboro angulu. Abaasa ngina angisilinga angulu angiboro angulu engesun.
- 6: Emaikina iyong mono jwi jwi kiwuak nabaasa ngina isitiyao angololap ka angun kiwuak losilinga ngulu isitiyao angolokaru. Ani kidol iyong nayeunet ebe erikakin ngisilinga ngulu isitiyao angolokaru, angun, ipedori iyong ageun akiwuakin neni ke “ewae angolo isitiyare ngulu ideunun ka aosou.”
- 7: Iwuakini iyong mono ekingaren nabaasae nguna angiboro angulu ngulu eringa nyiwuakina. Ani kirikakin ikes alokaru, ikobakin iyong neni angiwatin angulu isitiyao ideuna ka aosou alopote angolo iyeunitor iyong.

ATAMATAM ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Ipedori iyong akitamun alipite egelaania erot lo alotooma ngolo itiyaa iyong tokona?
- Alipite epedorotor nu aruwor nguna egogong aneni kon.
- Alipite itamakinitor iyong ebe ikingarakini iwon erot lo akitopooloria Akuj?

Ngadoketa nguna angunakitiya

Ipedori tokona iyong akitemokin ngabaasae kon anguna ka akai kon. Togeu mono anaripikin eyee kon ngisilinga (nguna ilelebiara anayeere ngisilinga alokitaabo angikasiomak). Tosubak apeibaasa ngina angisilinga angulu isitiyae iyong anginapaki. Angun, tosubak apeibaasa anguna angisilinga angulu isitiyao angolokaru angapeipei. Ani kiyakatar iyong ngulu ideuna, ipedori iyong dang nabo asubakin ngabaasae nguna ka epite angolo ilosio iyong akisitiya ngisilinga angulu ideunosi.

Angun, ani kicamit iyong ipedori atyakatyak ngisilinga kon ngulu isitiyao angololap alotooma akitoodikinet na: Anadaunet, ipedori iyong nabo acamakin asubakin ngabaasae anguna angisilinga kon angulu iriamununui iyong angapeipei, erae kiyenu iyong ejok nguna.

Kikatak akiyar alolapio angidi iwuapakinit eyee angisilinga anakisitiya ngulu eya tooma nabaasae kon. Ani kipedori iyong akiwuapakin erot ngolo ka abaasa, angun ipedori iyong ageun akigyel ngiboro ngice ngulu iwuakinit iyong kwap anguna angulu icamit.



Akitatamet 7: Ikitiyae iwon ngisilinga a?

****ANGUNA KA AKITARE IKOTERE EBUKU BON**

Ngatameta nguna apolok

- litana iwon ayenut ekimarune epoida yok
- Ikipedori iwon ayeun nguna kitiya erae kitiyaunitae iwon ngulu ekuduako kori kemam epoida
- litana iwon akiricit nguna eyeunio

Ngiboro

- Etorube: Emaikina ngolo eya ngikinyom ngulu alalak (kigur akiritas apei)
- Ekitaabo angikasiomak : Akimarun epoida
- Abao ka ngakalamwa

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ikisise iwon tokona epite ngolo eyeere ngisilinga anguna angikalya yok ka ekisitiyae ngisilinga anguna angiboro angulu ikiitanit iwon. Ikilosu tokona aripikin amucurusoo yok akilo. litana aanyun nu egelaaka.

Itiyaete ngitunga ngulu alalak ka agogong nait angun, eriamununuyete ikes ngulu ekuduoko kori emam epoida. litana iwon akiyapara apaki akimarun epoida ikotere ayenunia ejok kire atemar iyookino.



Nguna ke Ekarikon: Toting Etorube: Emanikor ngolo eyakatar ngikinyom ngulu alalak. Kingit atukot:

- Erae amucurusoo na ngina itiya ejok a? Anguna ainyo kori anguna ainyo nyitiyar ejok?
- Epedori alotorube alo aripun ebe eyaunit emanikor lo ngisilinga a?
- Anu emaikina iwon oyenutu anguna ka alimunio erae keyaunit epoida?

Nyerae anguna ca eyakatar emaikina ngikinyom ngulu alalak eriamunere ebe eyaunit epoida. Aanyun dang ebe ngiyai ngisilinga iriamuni iyong igyelari ngikinyom nyepedorete nu akiteyenun iwon epite ngolo ke epoida.

litana iyong akimarun epatana ka kidarite eyee ngolo angisilinga ikotere iyanyuni erae kelosi amucurusoo ejok. Ayenun erae keyaunit emanikor epoida, iitana iwon oyenutu ngakiro ngunaarei nguna apolok nu:

1. Ngiyai ngisilinga aponi iwon toriamunae anagyelanar ngikinyom.
2. Ngiyai ngisilinga aponi kisitiyae anakitare, anakidup, anakicap, anakilem ka anakiram.

Anakimarun alokiding ngiboro ngulu yaarei lu ikianyuni iwon erae keyaunit emanikor yok epoida kori emam.

Nguna ke Ekarikon: Tokorak ngikitaaboi angikasiomak: Akimarun epoida (Ngingaeta 4). Anguna angakitatameta anguna idongito, tosyoma, kitiyata anakaritasia anguna ikiinakinitae alopote angolo idoodiunitere alokwap. Kigira akitoodikinet ngina esyaunan nabao ka kitiyata kaapei iwadio.



Akitoodikinet ngina ka 1: Amucurusoo ka Anna ngina angidyas

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ikilosu tokona iwon aanyun amucurusoo ka Anna ngina angidyas anguna ka akingarakinia iwon aanyun nu ileerete akilo.

Ayakatar Anna aosou ngina alalan anakitare ngidya angina etiya inges lomanikor ngolo ke ekal keng ngikaru ngulu alalak. Aringa inges egeuni amucurusoo keng ngina angidyas. Kedau inges akilem keng ngina

ke ekingaren, abu Anna yaa ngidyas keng lomaket ka togyela daadang angisilinga 100,000. Alakara inges nooi atakani ebi keriamu inges ngisilinga ngulu alalak.

- Itamete iyees atemar ayakatar Anna amucurusoo ngina etiyae ejok a?
 - *Mati kerae toyeni Anna atemar abu inges toriam epoida kori emam. Nyeyeni inges kejoj amucurusoo keng ka erae keropari inges.*

Ikilosu tokona iwon aripikin ngakigireta nguna ka amucurusoo erae kelosi amucurusoo ejok.

Ngulu esitiyae – Ngiboro ngulu imarunitae Ngulu eitana	Ebei
- Ngikinyom	24,000
- Eboleya/ngasike	20,000
- Ngiboro	16,000
- Akibois ngina egyelanarere alomaket	8000
- Ngicwei/Ngakorokoroe/Ngakiretio	12,000
- Atikit ngina ka abas	4000
Akimorikin	84,000
	Etyae
Akimorikin	100,000

EKIMAR ANGULU ALOMUT	- EKIMAR ANGULU ESITIYAE	= EPOIDA
100,000	- 84,000	= 16,000

Ikwa ikipedoria aanyun, abu Anna toriam epoida nait ngisilinga 16,000 bon.

Etyae ka apaki

- Alotooma akimarun epoida ngiyai ngisilinga abu inges toriam, nyo itamakinit iyong atemar ayakatar inges icebore ngini amaikina inges toyeni erae kelakara anamucurusoo keng?
 - *Etyae ka apaki angina abu inges kiwuak namucurusoo keng (Kigira ngikasyomak abongokinet nakaritasia kec)*

Ngacepakio anamucurusoo angina edit epoida epedor aruwor ngina ejok erae keait apaki ngina iitana anakitiyaun ngisilinga. Angun dang, ani kiwuakinit apaki ngina alalan ka agogong namucurusoo ido yau amucurusoo ngisilinga ngulu ekuduoko, emaikina ilope totamak anguna ka atametait amucurusoo angin.

Abu akitare ka Anna ekingaren yaa ngilapio 4. Egiri Anna ngisaae ngulu etiyaa anginakolongit. Ani egeuni Anna akemucurusoo atami inges ebe nyaai ngisaae ngulu alalak alomanikor anginakolongit. Anguna angun, alokaru alo, apotu ngilapio ka akiporo todaun akiru ka abu Anna kitiya etic ngolo eyatakina anguna ka akiwuakinakin ngakipi lomanikor. Abu adupakin, akicap ka akilem dang yaa apaki akilo ngina atamakinitor inges ka abu kingitak nakoku keng anguna ka akingarakinia.

Etyae ke ekimar angolo atamakinit Anna alosaae angulu etiyae inges anamucurusoo agyeiyar anakitare tari nagyelar. Imarakinitae esaa ngolo alosiononoo inges lomaket arae ngisaae 12.5 angololap. Apotu lu yaasi ekimar angisaae angulu ka akitare todolo 50 angadakikae 16,000 tokorak ngisaae 50 eriamun

Apaki ngina ka akitare (ngilapio):	4
Ngisaae/elap:	12.5
Ekimar (Ngisaae./elap x ngilapio)	50
Epoida / Ekimar angisaae	320

320 angolosaa. Eleerete tokona dang ebe ekudouko 16,000 anguna ke etic angolo abu inges kiwuak ngakinyinyir keng.

litana Anna togeu epite ngolo epedoria inges ariamunia epoida ngolo ejok anakitare angina ebuni, emaikina inges kinyip ngiboro ngulu egyeli. Acepaki epedori inges akisitiya ngasike nguna epedorete akingarakin inges adupakin ngulu alalak kori toriam erot ngoloriamunet ngikinyom keng a alope. Ani pa kepedorit Anna akinyipun etyae angisilinga angulu isitiyae anamucurusoo angidyas, ejokier akilo anguna keng ariamun amucurusoo ngina egelaana.

Nguna ka amamukau ayenut, ikoni amucurusoo ngina alalan ngina ke emanikor ka Anna ngina angidyas. Ikitiyae iwon ka agogong ka nyikiyanyuni ebe ikwa ikitiyaunit ngisilinga ngulu ekuduoko.

Akitoodikinet ngina a 2: Ngiguruwei a Paulo

ETIC ANATUKOT ANGINA ALALAN

Ikipedori iwon akisitiya nginapei yeunet ka Anna akimarunia erae kikitinyaunit iwon epoida. Eringa iwon nyelomara namucurusoo yok angilopeyek, oanyutu ngakicurutaet ngunnaarei nabo.

Nguna ke Ekarikon: *Toanyu ayeunet angiguruwei Paulo ngina emam nyigirir alokitaabo angikasyomak. Kiyana anginadoketait. Toanyu ebe eyenunito ikes ekimar ngolo eyeunitae erae anguna angisilinga angulu isitiyaete ka ngulu elomunito.*



Erae Paulo emucurus angiguruwei. Ayait inges ngikaru ngulu alalak erae emucurus, nait ecamit tokona inges ayenun erae kitiyaunit ngisilinga. Alotooma ngilapio ngikanikaapei ngulu alunyar abu inges kiyooku ngakigireta angisilinga angulu isititae inges aloguruwei. Agyela inges nakwarina ngiguruwei ka ecamit akimarun aanyunia erae keriamunit epoida anamucurusoo angiguruwei keng.

Asosi nait kilelebiasi akaritas a Paulo.

- Abu Paulo torukau epoida a?

Adoketait 1. Ekiro ka amucurusoo	Ngiguruwei a Paulo
Adoketait 2. Aoyau ka amucurusoo	Ngirwa 100
Adoketait 3. Ekimar angiboro ngulu eitana	Ebei
Ngiguruwei 2 ngulu cicik	200,000
Akimuj ngina angiguruwei a 2	200,000
Akiped ekito	100,000
Ekimar angulu esitiyae	500,000
Adoketait 4. Ngulu atamakinitae	Ekimar
Ngulu apotu tolomut	1,120,000

Toyeni: Ekimar angulu apotu tolomut: $[\text{ekimar} / \text{ngakiloi}] \times [\text{apotis a eguruwe}] \times \text{ngiguruwei 2}$ $(7,000 \times 80 \times 2 = 1,120,000)$

Ngulu alomut	- Ngulu esitiyae	= Epoida
1,120,000	500,000	620,000

Apaki/Esaa	
Apaki ngina kitopoloet (Etyae angirwa)	100
Epoida / Ngirwa ngiyai $(620,000 / 100)$	6,200

Akitoodikinet ngina a 3: Edukan a Yoana ngolo angilowi ngolocici

KA IRUKITOS

Ikwa Paulo, acamit Yoana aanyun ejok ebe elosi edukan keng ejok. Abu inges dang tosubak ekimar angisilinga keng ngilapio ngikanikaapei nait abu kibibiriakin akau keng. Amam pa ayeni inges ejok nguna emaikina kigir kori nguna pa amaikina.

Nguna ke Ekarikon: Totyakatyaka ngikasiomak angiyarerei. Epedorete ikes akitiya kaaapei nguna ka akitoodinet angina a 3 anakaritas.



Kiwuapakisi ngadoketa nu akingarakinia Yoana akimarunia epoida keng:

Adoketait 1: Tolema nginibore nyerae amucurusoo angilowi.

Adoketait 2: Toburosi ngakigireta ka tocuput ngisilinga ngulu kepotu tolomut alolowi. Kiwuakisi lowae ngolo angisilinga angulu apotu tolomut.

Adoketait 3: Toburosi nabo ngakigireta toriamut ngisilinga ngulu aponi kisitiyae, kiwuakisi lowae ngolo angisilinga angulu esitiyaar.

Adoketait 4: Ikwa itiyaata anguna a Paulo, kisitiyata ngulu esitiyae ka epoida aanyunia erae keriamunit Yoana epoida.

Ekitaabo a Yoana

Agyelun ngilowi	2,000,000		
Ngisilinga ke esukul	1,200,000	Agyelar	2,400,000
Ekikap ke esukul	160,000	Akimuj alokal	200,000
Akipanga edukan	400,000	Agyelar ngilowi	2,000,000
Agyelar ngilowi	1,600,000	Agyelun ngainakineta angasuban	1,200,000

Adoketait 1. Ekiro ka amucurusoo	Ngilowi a Yoana
Adoketait 2. Aoyau amucurusoo	Ngilapio 6
Adoketait 3. Ngisilinga ngulu esitiyae aloboro eitana	Ebei
Agyelun ngiliwi anguna ka agyelanar	2,000,000
Akipanga edukan	400,000
Ekimar angulu aponi kisitiyae	2,400,000
Adoketait 4. Ngulu apotu tolomut	Ekimar
Agyelanar ngilowi	1,600,000
Agyelanar ngilowi	2,400,000
Agyelanar ngilowi	2,000,000
Ngulu apotu tolomut imorikinio	6,000,000

Ngulu alomut	- Ngulu esitiyaar	= Epoida
6,000,000	2,400,000	3,600,000

Apaki/ Esaa

Aoyau amucurusoo (Ngilapio)	6
Epoida / ekimar angilapio (3,600,000 / 6 = 600,000)	600,000
Epoida / ekimar angilapio / ngirwa 30 (600,000 / 30 = 20,000)	20,000

Akitiya ariamunia ekimar ke egyelit

ETIC ANGINITUNGANAN

litana iwon akitiya ka akiyaa apaki anguna ka ayenun kire ebe nyikoni amucurusoo yok ngina ka Anna nait ikoni ngina a Paulo. Kingolik akaritas ngina nyilelebitae anakaritasia anguna itingito iyes.

Adoketait ngina ka 1: Toseu animucurusoo isitiyae akimarunia epoida kon. Nyiwuak ngirotin daadang ngulu iriamununuya iyong ngisilinga (ikwa agyelanar emucele, ngidyas, ngikokoro, ngiguruwei). litana iyong aseun ekabila epei ngolo iriamununuia anakaritas ka apei.

Nguna ke Ekarikon: Toyenu ebe aseu nginitungan amucurusoo

Adoketait ngina a 2: Toseu aoyau ngina ka apaki angina isitiyae iyong. Akitoodikinet. abu Anna kisitiya ngilapio 4 anerae arae na etyae ka apaki alokiding ngina ageunia inges ekingaren akitare ka adupakin ngidyas ido togyelaria ikes. Abu Paulo kisitiya ngilapio 6 anerae arae ngin aoyau ngina eyai akitopolounio ngiguruwei. Ani kitae iyong emucele kori ekidikidi, emaret totamunite etyae ka apaki ageiyar anapaki angina ke ekingaren angina igeikinia iyong asubakinakina amana tari napaki ngina ipedoria iyong agyelar. Ani kitiyae iyong idiobore ngini ikoni akidony ngilowi kori angyelanar akimuj alootel, ipedori akisitiya esabit epei kori epeilap.

Nguna ke Ekarikon: Tocamak ngikasiomak kitiyata adoketait ngina esyaunan ka ngina 2 eringa nyiyotoro nadoketait ngina a 3 ka 4.



AKIMOR NGATAMETA ANATUKOT ANGINA ALALAN

Adoketait ngina a 3: kitiya nguna angisilinga angulu aponi kisitiyaarae anamucurusoo. Eringa iwon nyetamakina ekimar anu, iitana otamutu anguna etamakina kiitanae anguna ka amucurusoo. Atamun ngiboro daadang nyepatana ka epatana akimuriakin ngiboro. Akingarakin iwon alotic alo alosi ayong asyomun akitoodikinet:

Eyai Lilly amucurusoo ngina ka akipit ngikokoro. Abu Lilly kigir ngiboro ngulu iitana anguna ka amucurusoo angikokoro keng anatamatam apaaran daadang alotooma akigyar ngina ka akipit ngikokoro na. Abu inges kingitakin bon ngakingiseta ngulu alalak anguna ka akolongit. Akitoodikinet. Erae ataparac ka elosi Lilly lotolim angikokoro. Ani eyai? Eyai diyete akai keng a? Ani kelwana, alipite elosio inges inaa? Etaci inges ngisilinga anguna ka akipanga neni a? Nguna etupakinete abu inges totamak eyai lotolim. Nyo itiyae inges ekingaren? litani inges ngikokoro ainyo? Ani eriamunia inges akimuj na? Ngiyai ngisilinga egyelia? Nyo ice iitanito ngikokoro tongaleete? litana inges totac idiotunganan ngini ingarakini inges anamucurusoo a? Kedaun akitiya etic lo, abu Lilly togeu akigir ngiboro ngulu alalak angulu eitanit amucurusoo keng.

Nguna ke Ekarikon: Ikwa atukot ngina apolon kigira nabao ngiboro ngulu ka amucurusoo ngulu iitana.

Egelegelia nginamucurusoo nait emaikina iyong totamak ka acoit anguna iitanit iyong anguna ka amucurusoo kon.

ETIC ANGINITUNGANAN

Kigir ngiboro daadang ngulu ipedori iyong atamun ngulu iitanit iyong anguna ka amucurusoo kon ailope. Kitiyata ka nguluce ngulu eyakatar nginapeimucurusoo ikwaan akikatakinia ka atamun etyae ke egeylit daadang.

litana tokona iwon atamatam etyae ke egyelit angiboro angul daadang. Toburo akigiret angiboro angulu iitanit iyong ka kigir egyelit anginibore. Ani pa kiyeni iyong egyeleit ejok, kikatak atamakin etyae keng.

Iriamuni iyong atemar ebe ngiboro ngice ngulu igirir iitana anginapaki itolomunia iyong idiobore ka alotooma ngiboro ngice iitana agyelun alotooma apaki ngina eyeunere amucurusoo bon. Ani kidaunit iyong akitac ngiboro ka toyakatar ngalup nguna ilosio anamucurusoo, nyiitana iyong nabo kimirak ngiboro ngulu tooma logyelit kon.

Adoketait ngina etupakini erae akimoriun etyae angisilinga angulu elosio akisitiyaar. Kigir ngulu isitiyaario. Kimorik anakaritas angina itiyaere ngun.

Akimarun epoida

Adoketait ngina a 4: Kimaru ngisilinga ngulu inyami iyong kori ngulu iriamununui. Anguna ka amucurusoo nyegogong nu anerae ngapakyo nguna alalak icurutaete iyes, ikwa kedaun akilem emucele, ekidikidi, ikiyeni iwon ngisilinga ngulu ikiriamununui iwon. Kikatakisi akitamun etyae ngolo iriamununuyete iyes anagyelanar. Kigira lu nakaritas ngina apolon ka kimarut. Totamunito ebe ikiwuarit iwon ngiboro ngulu ikigyelanari anamucurusoo angina itiyao iwon angina igiritae.



Ani pa kire kigyela iyong ngikinyom kon, ikwa emucele, ekidikidi, ngimomwa nait kingadak ngice akilo akinyam, angun, kikatak akitatamun etyae ke egyelit erae kigyelu iyong ngolopeimucele, ekidikidi, ngimomwa. Akitoodikinet, ani kilem iyong ngakilio 500 ka ani pa kisitiya iyong anguna ke ekal kon igyeluni angina kilo 50 angun, kisitiya ngakilio 500 x 50 ngadolae ariamunia ngisilinga ngulu iriamuni iyong. Epol nooi iwon akimarun ngulu elomunete anerae ani kemam epoida ejoikinit iwon agyelun emucele, ekidikidi kori ngimomwa akilo akitare.

Adoketait ngina a 5: Epite ngolo eriamunere iwon erae keyai epoida namucurusoo kori emam. Kisitiya ekimar akitamunia.

- Eyaunit amucurusoo kon epoida a?

AJOKIS AKIGIRAKIN KWAP

Apaki ngina ebuni ngina igeunia iyong aekin kori agyelun ngibaren ngulu kitete kigir egyelit kec daadang anguna ka aripunia erae kitiyaunit iyong epoida. Ipedori acepaki atamakin aruwor ngina nyiyookino anguna ejoikinit akigir nginibore daadang kepedor. Ani kibibiriakin akou kon, angun, kigir nginibore daadang itamakinit ebe iyookino ka ikingit idyotunganan ekau ikingarak iyong alokimare.

ADOKETAIT NGINA KE ETIC

Ani kiyakar iyong amucurusoo ngina egelaana, ejokiar akinyakakin ngadi anakicurutaeta kon anguna itiyae iyong.

kingitak iyenet kori ekone kisieme ngakigireta ka ikingarak iyong alorotin angulu itiyasi aanyunia ebe ipedori iyong akitojokun epoida kon.

Akitatamet 8: Egyelit ka nguna eyauni eden

Ngatameta nguna apolok

- Eyauni eden egyelit ngolo alalan, meere alosilinga bon
- Eitanit ayong akimarun ngulu iyatakina kidiama loden
- Eitanit ayong ayenun ngulusilinga kilipuna aloden
- Epedori eden ayaun akingarakinet. Iitana iyong ayenut ejok ebe ipedori akinyakar anamucurusoo kori alosilinga angulu iriamununui iyong.

Ngiboro

- Ekitaabo angikasiomak aseunet A kori B (*Kigur akitoodikinet ngina ajokan anguna kus 1 anginaturkot edit*)
 - Aseunet A erae ngina angitunga ka akitare, imoriyarito agyelanar ngikinyom ekingaraen, emame ngisilinga ngulu ka akibois.
 - Aseunet B erae anguna angitunga angulu ke etaun. Imoriyarito nu ngisilinga ngulu ka akibois emam agyelanar ngikinyom ekingaren.
- Iitanit nginitunganan toyai akalam ka akaritas
- Apon kori adiokimarunet emara
- Abao kori Akaritas ngina apolon ka ngakalamwa nguna apolok anguna ka akitoodikinia ikes erot.

TOYENI: TOTYAKITE NGIWAITIN ANGITUNGA KE ETAUN KA NGULU KE ERE

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Anguna ainyo ayakatar ngitunga ngidenio?
- Aluboro egyelununuyete ngitunga angidenio?
- Nyaanu ngajokisia angidenio?
- Anutyokisio eya lodenio?
 - *Ikiyakaunor iwon ngisilinga ngulu alalak kidiama ngulu emaikina totacere icetunganan.*
 - *Eruwor eden egogos ngolo apotion ngolo eyauni neni yok akulyako moi.*
 - *Ikiinakini iwon eden akisunyar ngulu ikiyakar daadang.*
 - *Ikipiyorit iwon jwi jwi aanyun nguna eyaunete ngulu iyatakinitae kidiama loden.*
- Ikipedori iwon aanyun idio ngini abu kisitiya eden ejok a?
- Ikipedori iwon aanyun idio ngini abu toriam ngican anguna ke eden a?

Eyai egyelit ngolo alalan loden – eyauni eden nitunganan abuliyorit, ariaba akiyalolong, apalago alokal, amamukau ngajoo ka ngunace dang. Anakitatam ana ikilosu iwon alosikin nguna angidenio angisilinga bon. Anguna angun, nyemaikina iwon otamete ebe nupeinu bon eyaunete ngidenio.

Kimarutu ngakidiamae kori ngulu iyatakina loden

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: *Kigir ngakitoodikinet aemara anguna itoodiunitae anabokiso alongaren akilas.*

Ageikin, itemokino oyenete akimarun ngulu iyatakina, ngulu erae ngisilinga ngulu ideuna.

Ani ksitiyae iyong akalam ka akaritas:

Tolemu ngisilinga ngulu kilipuna, ikwa, 400,000. Tolema ngibooi ngiarei. Akitoodikinet, $400,000 = 4000$ ka kirwanik ka ngulu iyasio, akitoodikinet, 6%. $4000 \times 6 = 24,000$ ikes erae ngakidiamae kori akiyatakinet.

$$400,000 = 4000$$
$$4000 \times 6 = 24,000 \text{ ngakidiamae.}$$

Ani kisitiyae iwon apon kori ibore ngini kimarunet:

Tolemu etyae/ekimar angisilinga angulu ilipunit ebe eden. Tokorak namiat 100. Kirwanit ka ngulu iyatakinitae. Akitoodikinet, $400,000 / 100 = 4000 \times 6 = 24,000$

$$400,000 / 100 = 4000$$
$$4000 \times 6 = 24,000 \text{ ngakidiamae}$$

Anakitoodikinet ana 24,000 ikes ngulu ideuna ikitaci iwon egyelit ngolo ka akilipun ngisilinga.

ANGIPEIPEI KORI ANGIYAREREI

Kisisa akitoodikinet na anakaritas kon tokona:

Nguna ke Ekarikon: Kigir ngulu iyatakinitae kidiana. Ani eapikini ngikasyomak akirikakin akimarun. Kingitak ngabongokiniata nu

$$8\% \text{ ngulu iyatakinitae na } 2,000,000 = 160,000$$
$$4\% \text{ ngulu iyatakinitae na } 280,000 = 11,200$$
$$12\% \text{ ngulu iyatakinitae } 4,000,000 = 480,000$$
$$10\% \text{ ngulu iyatakinitae } 800,000 = 80,000$$
$$6\% \text{ ngulu iyatakinitae } 1,600,000 = 96,000$$

Erae ngolo den ngisilinga ngulu kilipuna ngulu eyai apaki ngina einakinitae. Anakiyatakinet ke etyae ke eden, iitana iyong toyeni aliden ngoo ikiinakinitae ka eyai eden lo apaki ngina etya ai.

Ngarekia ngaarei ngulu ke Elon

AKITOODIKINET ANATUKOT ANGINA ALALAN

Eyakasi ngilonio ngarwa ngaarei.

Arek ngina kaapei: Itaci iyong ngakidiamae apei tacet. Enyaritae ngisilinga lu ngulu epataka iyong akiyatakin.

Erae lo elon ngolo ikidau iwon akimarun alokidiana

Ngolo angiarei: Itaci iyong ngakidiamae angololap losilinga ngulu ibu iyong kilipu ka ngice nabo ngulu iyatakinio.

Nguna ke Ekarikon: Kitiya akitoodikinet ngina eyai kwap na alongaren ngikasyomak, isikwaani ngisilinga ngulu kiyata kidiana.

Akitoodikinet: Ngakidiamae 10% angololap alotooma 1,200,000 alolapio a 4:

Arek ngina ka apei: Ngakidiamae alosilinga angulu ilipunitae angololap bon (ngulu kiyatakina)

Ani kerae ekimar angulukiyatakina make angul ekimar angulu kiyatakinia erae:

- 10% akiyatakin neni a $1,200,000 = 120,000$
- $120,000 \times 4 = 480,000$ ekimar imarakinio daadang
- **Ekimar angulutacat erae $480,000 + 1,200,000$ (ngisilinga daadang ngulu ke elon) = 1,680,000**

Nguna kiyatakina (10%)

$$10\% \text{ akiyatakin neni } 1,200,000 = 120,000$$
$$120,000 \times 4 = 480,000 \text{ imarunio ngakiyatakinet}$$
$$1,200,000 + 480,000 = 1,680,000 \text{ ekimar angulu tacara}$$

Arek ngina angarei: Ekimar angulu kiyatakina angololap (Compound Interest)

- Ngakidiamae 10% anamiat neni 1,200,000
- Ngakidiamae alolap a 1 = 120,000
- Anadaunet ka a 1 = 1,320,000
(120,000 ngakidiamae + 1,200,000 elon)
- Ngakidiamae a 2 = 132,000
- Ekimar adaunet angilapio a 2 = 1,452,000
(132,000 ngakidiamae + 1,320,000 ekimar apeilap 1)
- Ekimar angakidiamae a elap a 3 = 145,200
- Ekimar adaunet a elap 3 = 1,597,200
(Ngakidiamae 145,200 + 1,452,000 ekimar a elap 2)
- Elap ngolo a 4 ekimar = 159,720
- **Ekimar angilapio a 4 = 1,756,920**
(Ngakidyamae 159,720 + ekimar a elap a 3 1,597,200)

	(10%)
Ageunet	1,200,000
Ngakidiamae	<u>120,000</u>
Kelunyar 1 lap	1,320,000
Ngakidiamae	<u>132,000</u>
Adaunet angololap	1,452,000
Ngakidiamae	<u>145,200</u>
Ngakidiamae	1,597,200
Ngakidiamae	<u>159,720</u>
Adaunet angilapio a 4	1,756,920

Kisikwaanik ekimar ngolo esidion alotooma areki ngina ka apei (ngakidiamae nguna epataka) ka areki ngina angaarei anakidiamae (compound). Alotooma akitoodikinet ngina ka apei ngisilinga ngulu tacat erae 1,680,000. Alotooma ngina angaarei ngisilinga ngulu tacat erae 1,756,920.

Ikwa ikinyanyunia alowae angolo angiarei ebe (compound) itaci ngakidiamae nguna iyatakina akilo. Totamaki ani kerae torae elon lo ngolo ke ekaru ke epei akilo ngilapio 4.

- Ngakidiamae kelunyar ekaru 1 = 2,640,000 alolon angolo epatana
- Ngakidiamae kelunyar ekaru 1 = 3,768,000 alolon angolo angiarei

Erae kepedor nyemaikina iyong kijau elon ngolo angakidiamae a (compound), nait ani kicamit kingit idiotunganan ikingarak iyong ayenunia ekimar ekingaren.

Ngakidiamae nguna epatana akitac

ANGIPAEIPEI KORI ANGIYAREREI

Kisitiya ngakiyaset nguna epataka nu tokona:

Nguna ke Ekarikon: Kigir akitoodikinet nabao. Kedaut ngikasyomak akitatamet kiyatak ekimar ka ngabongokinet

- Nyali ekimar angakidiamae alotooma ngakitoodikiniata nu?

7% anamiat anakidiamae a 12,000,000 alolapio a 3	= 840,000 x 3	=2,520,000
6% anamiat anakidiamae a 8,000,000 alolapio a 10	= 480,000 x 10	=4,800,000
12% anamiat anakidiamae a 20,000,000 alolapio a 2	= 2,400,000 x 2	=4,800,000
10% anamiat anakidiamae a 10,000,000 alolapio a 8	= 1,000,000 x 8	=8,000,000
8% anamiat anakidiamae a 16,000,000 alolapio a 6	= 1,280,000 x 6	=7,680,000

Ngakidiamae anakidiamae – NGITUNGA NGULU KE ETAUN MAKE

ETIC ANATUKOT ANGINA ALALAN

Erae ngakidiamae anakidiamae ngina itacia iyong ngakidiamae losilinga ngulu ideniuni kimorik ngakidiamae angololap.

Ikipedori iwon akimarun ka akan ngakidiamae alotooma amiat kimorik longisilinga ngulu losilinga ngulu ideuni toriamunia ekimar ngolo kitete ka toropa.
Oburosi akitoodikinet.

Kisitiyata apon kori idiobore ngini kimarunet ngakidiamae

Ipedori iyong dang akimarun isitiyae ekimar lo.

Nguna ke Ekarikon: Kigir nginambae ngulu anabokis nabao ka kingarak ikes toanyut erikinet. Kingitak ikes ngulu eruwor 13% ka 45.

Anguna ka akimarunia tolem iyong ekimar ke elon ka kirwanik ka enamba ngolo itoodiunit etyae angakidiamae.

Angun, kirwanik angolopei namba ke elap angolopei ke elon. Ikiinakinete iyong etyae ngolo emaikina totacae.

Angun tolema etyae ke elon angolo ilipunit iyong anguna ka aanyunia ngakidiamae nguna etacitae.

4% =??
5% = 1.05
6% = 1.06
7% = 1.07
8% = 1.08
9% = 1.09
10% = 1.10
11% = 1.11
12% = 1.12
13% =??

Nguna ke Ekarikon: Toramak ngakitoodikineta nu nabao

Akitoodikinet, ani kicamit iyong akimarun ngakidyamae alolon a 200,000 alotooma 8% alolapio a 3, imaruni:

- $200,000 * 1.08 * 1.08 * 1.08 = 251,942$ (etyae a ekimar angolotacat)
- $251,942 - 200,000 = 51,942$ (ngakidiamae)

ETIC ANATUKOT ANGINA CICI

Kimaru tokona ngolopei lon anakidiamae anguna ikote nguna ke ekingaren nait ikwa ngakidiamae anakidiamae.

- Nyaali ekimar angakidiamae alotooma ngakidiamae?

Ngabongokinioto angakidiamae anakidiamae

7% ngakidiamae a 12,000,000 alolapio a 3 = [ngulu etaciaro] 14,700,000 – [Elon arae] 12,000,000 =	2,700,000
6% ngakidiamae a 8,000,000 alolapio a 10 =	14,328,000 – 8,000,000 = 6,328,000
12% ngakidiamae a 5,000 alolapio a 2 =	25,088,000 – 20,000,000 = 5,088,000
10% ngakidiamae a 2,500 alolapio a 8 =	19,488,000 – 10,000,000 = 9,488,000
8% ngakidiamae a 4,000 alolapio a 6 =	25,388,000 – 16,000,000 = 9,388,000

Nguna ke Ekarikon: Nyerae nguna apolok ariamun ngabongokinet daadang eriyen. Nguna epolok erae ikes akisisaun ebe ngakidiamae anakidiamae apolou ebe iyatasi akilo angololap.

- Alipite egelaakiata ngabongokinieta anakidiamae anguna ke elon angakidiamae? Anu egelaaka nooi?
 - Elalak ikes akilo
 - Elon ngolo eyaai apaki ngina aoyan egelaana akilo.

Ani kijau iyong elon ngolo angakidiamae anakidiamae, kikatak akituuruwan ka totac atipei kipedori anerae itaci iyong ngakidiamae ngarwa ngaarei.

Agyelar Elon ekingaren – NGITUNGA NGULU ITAETE MAKE

ETIC ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nyeræ ngilionio ngulu alalak ngulu iikinakinio ngisilinga iikinakinio erae kegyelar iwon ngikinyom ekingaren. Anguna ka akimarunnia egyelit ngolo ke eden iitana iwon opedorito atamakin etyæ ngolo ke ebei angolo egyelarere. Ipedori iyong kire ayenun ebe eriamuni itunganan ngini agyelan epoida ngolo alalan. Ebei ngolo iikinakinio iyong erae ngolo eyai kwap nooi alotooma ebei ngolo eyenete ikes atemar eriamunio alomaket.

Akitoodikinet: Igyelari iyong ngakilio 1,000 nguna ke ekawa ekingaren 6000 apeikilo, ekau akilem 8000 apei kilo.

Egyelit a eden

- Ngisilinga ngulu eriamunio ekingaren = $6000 * \text{ngakilio } 1,000 = 6,000,000$
- Ngisilinga ngulu eriamuni kelunyar akilem = $8000 * \text{ngakilio } 1,000 = 8,000,000$
- Egyelit a eden = $2,000,000$

Etiyata akitoodikinet ace nabo ikwa atukot: Ibu iyong togyela ngakilio a ekawa 2,000 ekingaren 5,600 akilo kelunyar akilem 8000 anginakilo.

Egyelit a eden

- Ngisilinga ngulu eriamunio ekingaren = $5,600 * \text{ngakilio } 2,000 = 11,200,000$
- Ngisilinga ngulu eriamuni kelunyar akilem = $8000 * \text{ngakilio } 2,000 = 16,000,000$
- Egyelit a eden = $4,800,000$

Ani kerae togyelarite iyong ngikinyom ekingaren, kiriamunit iyong kire ke ebei angolo elala. Kikatak akiretakin akitiya epite ngol atipei erae kepedor.

Akisikwaanikin ngarekya aegyelit angidenio

Eya ngarekia angidenio ngulu ipedori iyong akisitiya. Alotic alo angolo esidion, ingolikini iyong ngice anaseununueta anguna egelegelya.

EKIYAN ANATUKOT ANGINA CICI

Nguna ke Ekariikon: Toyeu ngatuketa 3 – 4. Toyenu ebe eyai ipeitunganan ngini egogong anakimar. Nguna iinakina alokitaabo angikasyomak akitatamet 8. Aseunet alotooma A kori B.



Totamak ebe iitanit iyong akilipun ngisilinga kaapei ka atukot kon, tocamunos anaseunet ejok.

litanito iyes 2,000,000 agyelunia ebolea ka emucele ece. Ipedorete iyes aseun:

1. Togyela ngikinyom kon ekingaren. Togyela ngikinyom kon (ngakiloi1200) alobei angolo a 6000 anginakilo 8000 anginakilo.
 $\text{Epoida ngolo epedor} = \text{ngakilio } 1200 * 8000 = 9,600,000$
 $\text{Ngisilinga eriamun} = \text{ngakilio } 1200 * 6000 = 7,200,000$
Egyelit a eden = $9,600,000 - 7,200,000 = 2,400,000$
2. Ilipunete iyes 2,000,000 anguna angilapio angikan totacete 10% alotooma ngakidiamæ anakidiamæ.
 $\text{Ekimar angisilinga angulu etacario } 2,000,000 * 1.1 * 1.1 * 1.1 * 1.1 = 3,221,020$
Egyelit a eden = ekimar a etacit –etyæ ke elon = $3,221,020 - 2,000,000 = 1,221,020$
3. Ilipunete iyes 2,000,000 anguna angilapio angikan totacete 12% ngakidiamæ epatana.
Egyelit a eden = $2,000,000 * 12\% * 5 = 1,200,000$
4. Ilipunete iyes 2,000,000 ka tocamut akitac 3,200,000 alotooma ngilapio 5
Egyelit a eden = $3,200,000 - 2,000,000 = 1,200,000$

TOTAMAKISI

- Aniseunet abu atukot kus tocamu ebe ejok? Kiyaana
- Alipite ipedoriata iyes akitiya nu alokalya kus kori alokalya anguluce anaturkot kus?
- Eyakasi ngarekya angilonio epetuna alowaitin kus a?

Nguna ke Ekarikon: Kingitak ngikasiomak ainakin ngakitoodikineta nguna epetuna anacamanakin angilonio ka etacit angakidiamae – kimarutu etacit ngolo angidenio anakitoodikiniata kec..

Iori emaikina iwon esitiyaata ngidenio?

EKIYAN ANATURKOT ANGINA ALALAN

Nyisileereunit Ebaibul ejok anguna emaikina kori nyemaikina iwon esitiyaata eden. Anguna angun, eyakatar ngirotin ngulu ikitenito ngulu epedorete akingarakin iwon atamun anguna ka akisitiya ka aosou eden kori emam.

Tosyoma ngingaeta lu: Ikipikini ngingaeta lu, ani kitatamet iinakini iyong itunganan idio anguna ka akisitiya ngisilinga

- Luka 12:15
- Sirak 4:7-8
- Ngakitadapeta 21:17
- Yakobo 4:3
- Ngiromanin 13:8
- Ngakitadapeta 22:7

Ikicikakinit iwon Ebaibul ileere ebe nyejok akiwarit ngiboro ngulu ikitalakarete. Ikitatamunitae iwon ebe nyeraee akiyar anguna angiboro angulu ikiyakar. Ejok ayakaunor akiyar ngina epatana akilo ayakaunor ngiboro ngulu alalak ka ikiburiyaasi ngidenio. litana iwon euriarito ngitai yok alokulele ka ekibure.

- Iwori emaikina ngidenio kisitiyaere?
 - *Nyemaikina kisitiyae ngidenio agyelia ngiboro ngulu ke eleilei kori akiyar ngina ka ayakaunor nginibore ecamit etau ikwa e Boda Boda, a T.V kori apon. Ngina ikilomaria iwon loedio agyelia angiboro ngulu ikote lu ikisitiyae iwon ngiboro alopite angolo nyiyookino. Ikiitanit iwon ariamun ibore ngini ejok nait nyikicamit akitiyakin etic mono. Erae na akileile. Nyerono e Boda Boda kori akai ngina kitete nait emaikina iwon edareutu tari ngina ikiriamunia ngisilinga anguna ka ariamunia ngiboro lu akilo akideniun. Ani kikideniu iwon anguna ka ariamunia idiobore ikitaci ngakidiamae ka ewuakinos neni anginice angin ikiyoki iwon. Ikisimukekinit iwon Ebaibul ebe nyejokak ayakaunor idiobore aitunganan (Ngiromanin 13:8; Ngakitadapeta 22:7).*
- Alipite eyaunia akilipun ngisilinga ajokis?
 - *Erae ikicamak iwon akiwuakin namucurusoo ngina ikicamakini iwon ariamun ngisilinga ngulu iyatakina.*

litana iwon akisitiya eden ka aosou, angina eyakatar apedor ngina kingarakinet. litana iwon jwi jwi oosokinito ebe:

1. ikipedori akitac eden tari pa kelot amucurusoo yok ejok alopite angolo atamakinitae.
2. eliputu ngisilinga anakiboisio anguna nyepedorete asabakin iwon ngakidiamae nguna alalak acepaki eriamuni ekeseideniyoron epoida daadang ngolo angakinyinyir kon.
3. aripikin epite ngolo itacia ngisilinga (meere ca ngakidiamae eringa nyecamuna erae keyakatar eden ngolo ijauni ngajokisia anguna kon.

Anakiboissio anguna alalak eya ngiwaitin ngulu ekuduoko ngulu eriamununuyere ngakidiamae nguna inyipuno, angun, tocoikinite eringa nyeseuna akitiya amucurusoo ideniuni elon.

Emaikina iyong anginapaki toyeu amucurusoo kon ka acoit angina itoodiuni erot ngolo ilosio iyong atacar eden eringa iyong nyecamuna akisitiya eden, anametaait ka anamucurusoo kon ka angun tolema etyae ngolo ke eden ka ngakidiamae. Angakiro angace, ipeibore ngini alosilinga angulu isitiyaari iyong anamucurusoo kon erae etacit ngolo ke eden.

Eringa iyong itiyaununui ngisilinga anguna ka akikinyomia amucurusoo kon a?

ADOKETAIT NGINA KE ETIC

KA IRUKITOS

Kilipa ka kingita Akuj ikingarak nyikiburakinito ngiboro ngulu nyiyiakatar ka nyiitanito. Tolakara angulu ikiinak Inges iyes.

Akitatamet 9: Aiun Alodenio

Ngatameta nguna apolok

Ikiun iwon alodenio erae:

- alimor ngadikanareta yok ka oseutu akibeleikin
- akijal tokona ngakiburanakineta yok, angun ikipedori ayakaunor alacakina
- agyelar ngiboro ngulu emam apolou aneni yok
- ayakaunor amukeo ka ayeun nguna kitiya aloboro angulu edisiak anguna ka atacia eden ngolo eyai
- kilipa anguna ka ayakaunor akidarit ngina ka akingarakinet ka Akuj

Ngiboro

- Ekitaabo angikasiomak: Epite ngolo iunor alodenio
- Akaritas ngina apolon kori abao ka ngakalamwa nguna apolok anguna ka akitoodikinia nguna itiyao
- Ngicok 10 a emaret kori ngamoru

Akisileerekinet

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

- Alityae anamaiat alotunga anatukot ana eyarete anationis a eden tokona itamete iyes?
- Alityae anamaiat angitunga alokanisa kus eyarete anationis a eden tokona?
- Itamete iyes atemar epedor ngidenio alemari a? Anguna ainyo nyepedorotor?
- Alipite ipedoria iyong akitatakin idio topedoria ariamun eden?

Eya ngitunga ngulu alalak lodenio ka iitanito ikes erot ngolo eiuntor alodenio.

Epite ngolo iunor alodenio

EKIYAN ANATUKOT ANGINA ALALAN

1. Tolimo adyakaret kon ka tocamu akibelekin.

Toyenu atemar emam nyitopoloorit Akuj angina nyisiyonitotor ejok ngipitesyo kus ngulu ka akisitiya ngisilinga. Isionono Akuj neni angulu elimorete ngasecisya ka kibeles ngipitesyo kec. Ngakitadapeta 28:13 ebala “Inges ngini erapi ngasecisya keng nyepoloor, nyebari, nait ngini daadang elimori ka toesik ikes eriamuni akisioniyo.”

Ngina ikilimoria iwon, iitana dang acamun ka akikongor, abongor, abongokin nabo lodenio ngidi.

ANGIYAREREI

- Tomora nguna ka apaki ka adio angina ibunio iyong toriamunia akision ngina ka Akuj kori ngina ibunio iyong tolimoria idiobore ka toyakaunor ekisil ngolo ka Akuj ka alacakina alotooma ngun.
- Totamak akitoodikinet anakiyar kon ngina ibunio iyong tocamunia ainakin nibore idio. Nyo agogong kori apatana? Nyaanu nguna apotu totakanut anapaki angina?
- Iyakauna iyong ka ainakin alorot angolo nyipedoria ayakaunor nabo lodeni a?

2. Tojal ngakiburakiniata tokona ikotere iyakaunor alacakina.

Ipedori iyong akiyar ka apatanu anapaki angina edit. Toripik ka acoit ngiboro kon ngulu isubakina iyong akigyel. Nyigyel ngiboro ngulu nyiitanait iyong ayakaunor. Nyiriam akitemiet agyelar ngikinyom kon ekingaren kori ngiboro alodula kon ke ebei angolo edit angina iitanitor iyong ngisilinga. Toyakar ka acoit alopote angolo eyakar etyae angiboro kori ka tojal nguna iitanit nguna alalak ikotere ipedori agyelar ngikinyom kon apaki ngina itenia kori ngiboro alodula kon angisilinga angulu ilelebiara. Alorot alo iyatakin ngisilinga ngulu iriamuni iyong alokaru angolo ebuni ka ipedori iyong angun ariamun ngiboro ngulu iyatakina.

3. Togyela ngiboro ngulu emam apolou.

Ibu iyong kisitiya ngisilinga ngulu ibu kideniu aloboro angidi angulu ipedoritor iyong akiyar emamu ikes a? Eyai idiobore kai kon ngini ipedori iyong agyelar akingarakinia iyong alomunia alodeni a? NYIGYELA idiobore ngini ikingarakinit iyong ayaun ngisilinga mati kikuduoko ngisilinga ngulu iriamununui iyong akilo ngakidiamae angisilinga angulu itaci iyong.

Kaapei ka irukitos:

- Kilipa kaapei.
 - Kingita Akuj kiten ngitai kus ka ikingarak iyes nyikiburakinito ngiboro ngulu nyiitanito iyes ayakaunor
 - Kingita Akuj ikitoodik iyes erae keya ngiboro ngulu emam apolou alotooma ngakais kus
 - Kingita Akuj ikiinaki iyes amukyanut ka aosou ayeun nguna ka atacia eden ngolo eyai atipei.

4. Tomukyaka ka toyeut nguna kitiya anakilocokin nguna edisiak anguna ka atacia eden ngolo eyai.

Ikpedori iwon akiteere nguna alongaren, isitiyao ayeere nguna angisilinga yok akitac ngidenio daadang ngulu eya. Anaripikin ejok neni epedorere iwon akinyipun etyae angisilinga angulu elomete kori ngulu isitiyaa iwon anguna angakais.

- Nyaalu ngirotin ngidi ngulu ka amukeo ngulu iyanyut iyes alokalya kus kori anatuketa ngulu ipedoritotor akinyipun ekisitiyae angisilinga anakais?
 - *Ngakitoodikineta: agyelun ngitamutamui, ngabiskotio kori esukari ngolo edit alosabit, akitakin amana ngina angidyas, akinyipun ngasuban, akisitiya ngatakisio, ngabasia akilo epikipiki kon alosio losukul;*
- Nyaalu ngiwaitin ngulu iyanyunia iyong ngitunga imukekinito anguna ka akinyipunio ekisitiyae angisilinga anamucurusoo kec?
 - *Ngakitoodikineta: akitiyaun eboleya kon kori akigyel. Akisitiya ngiboro ngulu epatana ebei; akisitiya ngiboro ngulu elosere ikwa ngabasia, ngatakisio ayaununuya ngiboro*

Engolikisi akitoodikinet a epoite angolo epedorere iwon ayeun ekingaren akitac ngidenio yok.

AKITOODIUNET A ANATUKOT ANGINA ALALAN

Nguna ke Ekarikon: Kigir ngakitoodikineta anginambae angulu itoodiunitae anabokisio kwap alongaren ngikasyomak. Ani kepedor kisitbakak ngakitoodikineta angasadukui iwuapei ikotere epedor akisikwanikin epatana.

Maria

Epiyo Maria ka Yoana akitac eden.

Enyamete ikes emucaara ngolo 7,800,000 angolokaru ka angun, itemokino ikes totaca eden ngolo 1,200,000 ka ngakidiamae 600,000. Ikwaan angolo karu. Edaun ikes ngisilinga alolapio angikan eringa nyelema ka kiliput ngisilinga 1,200,000 anguna ka akitania ekal tari apaki ngina ka akilem.

Ikoni ekimar ne:

Eden ngolo atokona irimunit:	
Ngisilinga ngulu eriamununuyete ikes	7,800,000
- Akitac eden (5m)	1,200,000
- Akitac ngakidiamae	600,000
- Ngiboro ngulu egyelio anguna ka akai	7,200,000
= Ekimarl (ke eden angolo iitana)	-1,200,000

Abu Dorkas bu akingarakin Maria ka Yoana. Abu kingarak Maria ayeere ekisitiyae angisilinga ka akitam epite ngolo aponiata ikes kisitiyata ngisilinga. Ani eanyunete eyee angisilinga abu Dorcas kitaanyik inges ebe kejoikinit totuboe ngisilinga ngulu ka akimuj alotooma 40,000 anamiat angololap. Eyaunete nu akijal ngiceboro nait kitakis ikes ngikinyom kec akipitun edya kec angilopeyak ka kitana ngikokoro kec epedor nu, angina arakar 1,200 anginakolongit abu Maria tocam akikatakin. Abu Dorcas kitatam ikes ebe erae akijal ngiceboro nait ejok anguna ka alacakin alosinga.

Abu ekimar ngolo ke ekaru angolo esyaunan kikoki ne:

Ekaru ngolo ke 1	
Ngisilinga ngulu eriamununuyete ikes	7,800,000
- Akitac elon (ekaru 1) ngolo esyaunan	1,200,000
- Akitac ngakidiamae	600,000
- Akitac ngiboro ngulu ka akai (inyipuno egyelit)	6,720,000
= Akimorikin (ngulu iitana alolon)	-720,000

Ani kitiyae ekaru ngolo angiarei, ikokini ekimar ne:

Ekaru ngolo angiarei	
Ngisilinga ngulu eriamununuyete ikes	7,800,000
- Akitac elon (ekaru ngolo alunyar)	720,000
- Akitac ngakidiamae	288,000
- Akitac ngiboro ngulu ka akai (inyipuno egyelit)	6,720,000
= Akimorikin (nyiitana elon)	72,000

NYIITANA ELON. Alotooma ekaru ngolo angiarei atacakin Maria alosinga. Nyiitanit inges elon. Ejokiata ngakiro akilo tari alokaru angolo ebuni, eyakaunor ngisilinga ngulu ideun anguna ka akicurutaa kori agyelia ngiceboro ngulu iitana. Tari keyakar inges ngiboro ngulu eyaria todolio nabo 7,200,000, eyakaaunor nabo 600,000 ngulu kingadakina. Ani kingadanakini inges ngulu ka aosou eyakaunor ngisilinga ngulu alalak nooi anguna amoi.

Ekaru ngolo angiuni	
Ngisilinga ngulu enyamete ikes	7,800,000
- Ngisilinga ngulu enyamete ikes	
- Akitac elon(ekaru ngolo alunyar)	
- Akitac ngakidiamae	7,200,000
= Ekimar (nyiitana elon)	600,000

- Alipite abunio Dorcas kingarakinia nakone keng Maria?
 - Abu inges kingarak inges aripun neni epedoria akibelekin ngadi alosinga – erae 1,200 apeikolongit
- Anu ikipedori iwon akisisaun aneni a Dorcas ka Maria?
 - Epedor akinyipun egyelit yok alorot angolo edit akinyipun eden yok anapakyo
 - Epedorio iwon alacakin alodenio anayeere ka akijal ngiboro ngulu edisiak atipei pa ikitamakinit iwon
 - Akingitakin idiotunganan ngini ikikinyomit akingarakin iwon aburor nguna ikiyeunit iwon anakisitiya ngisilinga ka ejokiar alomun alodenio

Nguna ke Ekarikon: Toyenu ejok ebe eyeni atukot epite ngolo kimarunet ka apatanu eyakae ngolo lomunet aloden. Toburo akitoodikinet ka tolimu ngadoketa nu:

Adoketait ngina ka a 1: Kimaru ngulu iriamununui (ekimar daadang)

Adoketait ngina a 2: Tolema eden (etacit a eden)

Adoketait ngina a 3: Tolem ngakidiamae (etacit angakidiamae)

Adoketait ngina a 4: Tolem egyelit angiboro ka akai (ngulu angololap ka nguluboro)

Adoketait ngina a 5: Kimaru ekimar daadang

Ani kelalak ngulu iitanit iyong akilo ngulu iyakatar, angun, atyakatait alokiding nguluyaarei ngulu erae eden. Tobongok anguna angolokaru.

TOYENI – Ani kitatami iyong ngimembae ngulu alalak, nyepol noou toyenu nginitunganan epite ngolo kimarunet. Anguna angun, ani kirae iyong eketataman ngolo apolon, ejokiar erae kitatam iyong Ngikasiomak ngulu ka akwap angina akitiya nguna alalak isitiaete ikotere epedorete ikes akitiya ka apatanu akingarakinia atukot anatameta anu. Imoriyarito ngakitatameta nguna aari nguna etupakinete anguna ka akitatam angiketatak meere ekinisa daadang.

Akitoodikinet 1: Ngulu eriamununuyo 8,000,000, elon 2,800,000, ngakidiamae 15%, ngulu egyelio 8,000,000 + ngakidiamae.

Ekaru 1

Ngulu eriamununuyete ikes	8,000,000
Etacit elon	-2,800,000
Etacit angakidiamae	-420,000
Ngulu engesunun	-8,000,000
Elon ngolo kitete	-3,220,000

Ekaru 2

Ngulu eriamununuyete ikes	8,000,000
Etacit elon	-3,220,000
Etacit angakidiamae	-483,000
Ngulu egyelio	-8,000,000
Elon ngolo kitete	-3,703,000

Iyaata elon angolokaru. Anguna angun, totamak akilo kerae toriamunito ikes adiotametait ka kinyiput egyelit angiboro angisilinga 800,000 todol 7,200,000 ka kiyatakis ngulu eriamununuyete angisilinga 480,000 todol 8,480,000.

Ekaru 1

Ngulu eriamununuyete ikes	8,480,000
Etacit a elon	-2,800,000
Etacit angakidiamae	-420,000
Ngulu egyelio	-7,200,000
Elon ngolo kitete	-1,940,000

Ekaru 2

Ngulu eriamununuyete ikes	8,480,000
Etacit a elon	-1,940,000

Etacit angakidiamae	-291,000
Ngulu egyelio	-7,200,000
Elon ngolo kitete	-951,000

Ekaru 3

Ngulu eriamununuyete ikes	8,400,000
Etacit a elon	-951,000
Etacit angakidiamae	-142,640
Ngulu egyelio	-7,200,000
Elon ngolo kitete -	186,360

Oanyutu nabo ngakitoodikineta ngace. Ekimar angulu eriamununuyo 12,000,000, elon 4,800,000, ngakidiamae 20%, ngigyelan 11,200,000 + ngakidiamae.

Ekaru 1

Ngulu eriamununuyete ikes	12,000,000
Etacit a elon	-4,800,000
Etacit ngakidiamae	-960,000
Ngulu egyelo	-11,200,000
Elon ngolo kitete	-4,960,000

Ekaru 2

Ngulu eriamununuyete ikes	12,000,000
Etacit a elon	-4,960,000
Etacit ngakidiamae	-992,000
Ngulu egyelo	-11,200,000
Elon ngolo kitete	-5,152,000

Iyaata elon angolokaru. Anguna angun, totamak akilo kerae toriamunito ikes adiotametait ka kinyiput egyelit angiboro angisilinga 800,000 todolo 10,400,000 ka kiyataki ngisilinga ngulu eriamununuyete 800,000 todolo 12,800,000.

Ekaru 1

Ngulu eriamununuyete ikes	12,800,000
Etacit a elon	-4,800,000
Etacit angakidiamae	-960,000
Ngulu egyelio	-10,400,000
Elon ngolo kitete	-6,690,000

Ekarur 2

Ngulu eriamununuyete ikes	12,800,000
Etacit a elon	-3,360,000
Etacit angakidiamae	-672,000
Ngulu egyelio	-10,400,000
Elon ngolo kitete	-1,632,000

Ikpedori iwon ane aangun ebe kelunyar ngikaru ngiarei akilo elon akiyatakin todol 6,112,000, abu kinyipun a 1,632,000. Ngiyai ngakidiamae itaci iyong anadolae 6,112,000? $6,112,000 \cdot .20 = 1,222,400$. Nait anguna ka akibelekinio itaci tokona iyong $1,632,000 \cdot .20$ ngulu erae 358,400. Elal atyakatait na akilo. Oloto ngaren.

Ekaru 3

Ngulu eriamununuyete ikes	12,800,000
Etacit a elon	-1,632,000
Etacit angakidiamae	-326,400
Ngulu egyelio	-10,400,000
Elon ngolo kitete – emam ece den	-358,400

Ngina nyeyakaunotor ikes loden, ipedori iyong aanyun alokaru angolo etupakini ebe alacakin ikes aloden.

ANGUNA ANGITUNGA ANGULU ITAETE BON – Kiyaana:

Ani kerae eden ngolo ka agyelanar ngikinyom ekingaren, angun, iitana ariamun idiotunganan ngini ikinyomit iyong nooi kitiyata ka ikes. Toseu amana ngina edit, togyela ngikinyom ngulu toriamunia ngisilinga ngulu nyaman. Angun, anapaki angina ka akilem ipedori iyong alemun alomana angina apolon ido nyicaka ngisilinga angina, kori ikita epeiwaie alomana kon angikinyom angulu egelaaka angulu ipedori iyong akilem ekingaren, ikwa ekidikidi, acepaki eyai etic ngolo iyatakina, nait alorot angol ipedori iyong agyelar ngikinyom ngulu akilo angyelar ngikinyom kon daadang ekingaren. Torae ngini imukyaana.

(Ani kiyai iyong nakwap ngina nyipedotiata ngitunga ariamun elon ngolo angiboro angulu angilapio angun, totamak ngaseuniata ngace nguna kingarakinet ikes akinyipunio etyae angisilinga angulu etwakiarete ikes angolokaru.)

5. Kilipa anguna ka akingarakinet ka Akuj ka kidarito ngun

EKIYAN ANATUKAOT ANGINA ALALAN

Abu epeikile bu neni a ekidunyet keng akingita akingarakino eden. Aris inges kilipa 2500 alotooma 10% angakidiamae anakidiamae ka alolapio a 7, ekau abu itunganan tema eitanit inges akitac ngisilinga 6000. Ani imaruni ekidunyet ngakidiamae, abu inges toriam ebe nyiyookino etyae. Nait pa ayeni ekile ngolo epite ngolo kimarunet elope. Abu torubak irimit ka eriamunit ngican alokisiitiyae ngisilinga. “Anguna ainyo pa engarakinia Akuj ekile lo? Anguna ainyo eyakar inges loden? Arae mono nu anguna ka amamukau ariyanu aneni angulu a ? Anepei abu ekile lo togeu akirworu epite ngolo abunio inges tolosio lomurok. Apotu ngimurok tolimokis temasi eruwor ekaru lo ngolo aronon ka abu ekile tonup ngun.

Kirasi nabo eceemut alo Baibul:

Ngina ageniata Ngiyudayan abongor anapitonut alo Babilon Yerusalem apotu ikes togeut akiduk etempul nait atipei apotu toesikis. Abu Haggai ekadwaran togeu akisibura ngitunga anguna ka akiboi anakai anguna ebusak toyai etempul – akai ka Akuj inyasuna. Abu inges kitocaik ngitunga ebe nyiriamunete ikes nguna iitanito ka akitererengiet toringa ca Akuj engoit anguna kec.

Abala Akuj ebe ayauni ayong ngican angisilinga neni angulu nyakakerito ayong,

- Itamete iyes ebe ayakatar ekile lo akeroru a?

Tosyoma Haggai Eke 1 ka ngingaeta 2:19.

- Erae ayakaun nationis ngina angisilinga anguna ka amamukau akeroru a?
 - *Nyerai ayakaun nationis ngina angisilinga anguna ka amamaukau akeroru. Nguna akire, amina Daudi akingurungura anguna alosio akiyar angikaronok ejok. Anguna angun, abu*

Daudi nabo dang tolim ebe nyeanyuna inges ngulu iyookino eriamunito ngican (Ngikirukisio 37:25.)

Erae ayakaun nationis ngina angisilinga anginapaki erot ngolo ikatakinia Akuj aanyun eyakae angatameta yok. Ngina ikiriamunia iwon ngatiokisio angisilinga emaikina iwon ojongoto, oripikisi akiyar yok. Olunga nginibore nyiyookino ka elipa anguna ka akisioniyo anguna ka Akuj. Ani kikirubak iwon ikiyari akiyar ngina nyikikeritor Akuj, angun, nyemaikina iwon ariamun akitererengiet ka akisioniyo Keng.

NGADOKETA NGUNA KE ETIC

- Inakin ayeun nguna kitiya anguna ka akinyipunio eden erae kiyakatar.
- Kiyaana ke ekal kon ayeunet ka kingitak daadang inaki nayeunet.
- Kilip akingarakinet aneni ka Akuj kinyipu eden ka toriamut ngun.

TOBUROSI

Ikicikakinit iwon Akuj aruwor ngikeyokok ngulu ajokak alosilinga.

ANATUKETA ANGUNA CICIK

Kigira ngatameta 10 ngun isiaut iyes anakitatam ana.

Nyaalu ngiboro ngulu iyeutu iyes akitiyakin? Anu ngace nguna ipedori iyong ageun tokona?

Kinyakutu natukot

Ecami Akuj iwon eleilea alacakina alosilinga. Nyecami Inges iwon oruworos ngipi angisilinga kori jwi jwi eyalolongete anguna angisilinga. Ani kikisitiyae iwon ngirotin ngulu etungitere ngisilinga ka akingit akemukeo ke akingarakinet angun, ikipedori iwon ayenun alacakina.

Kilipa kaapei togolokis.